

ERDÉLYI GAZDA

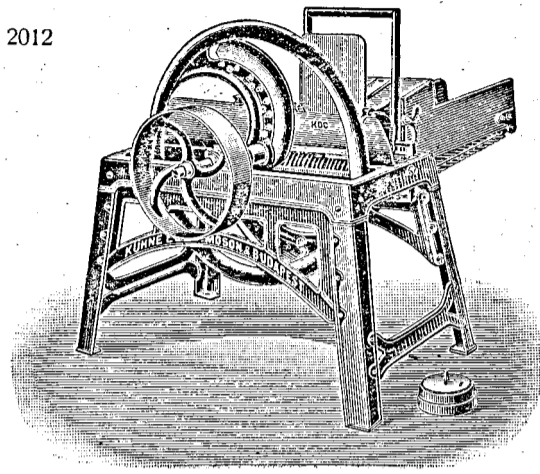
XLII. ÉVFOLYAM.

KOLOZSVÁR, 1910 November 13.

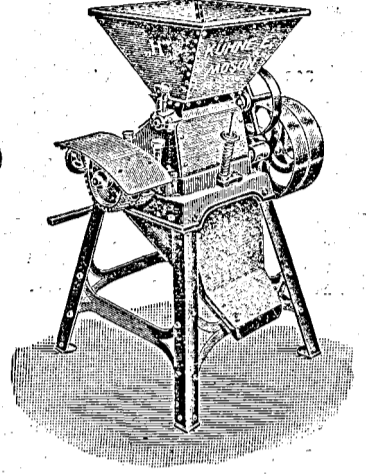
46. SZÁM.

Szecekvágókat, kukoricaszártépőgépeket, répavágókat, darálógépeket, morzsolókat és füllesztőket,

2012

mótorhajtásu
takarmánykészítő
berendezéseket

tejgazdasági felszereléseket

elismert elsőrendű kivitelben szállit:

„KÜHNÉ”-mezőgazdasági gépgyár r.-t. MOSONBAN

Főraktár: Budapest, VI., Váci-körut 57/a. Fiokraktárak: Debrecen és Temesvár.

Terményeinket a legkedvezőbbben a
Székely Gazdák Szövetkezeté-nél, Marosvásárhelyt

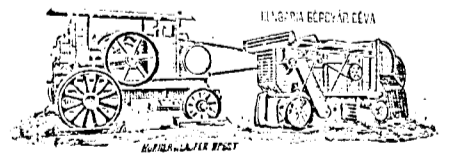
értékésithetjük.

2336

Ugyanott az összes aratási és cséplési szükséglet
legelőnyösebb beszerzési helye.

Báró Kemény József Hungária Gépgyár
betéti társaság D E V A. 2023

Gyárt és raktáron tart: Mindennemű mezőgazdasági talajmegművelő és feldolgozó gépeket. Benzin- és nyersolajmotoros cséplőkészletek minden nagyságban.

Mindennemű stabilmotorokat és gőzgépeket egy lóerőtől ötszázig. Villamosvilágítási és erőátviteli telepek tervezése, kastélyok, gazdaságok villamos- és acetylen világítási berendezése.

Daráló, őrlő és fűrészmalom tervezete és építése. — Vizvezetékek és kutak.

Különösen ajánlja modernül berendezett gyárát bármely szerkezetű gazdasági vagy egyéb gépek és automobilon javítására.

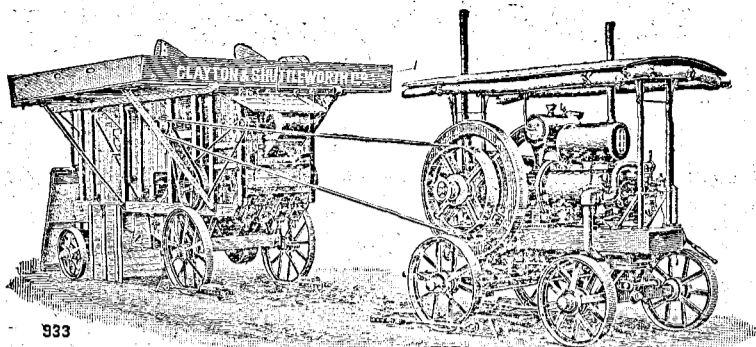
Különlegességei: Hűtőkamrák, jégkészítő telepek, tejgazdaságok és sajtgyárak berendezése, tejgazdasági berendezések és kamrák javítása. Authogén forrasztások. Automobil-garage.

Az amerikai „Milwaukee” arató és talajmegművelő gépek erdélyrészi vezérképviselése

Olcso árak!

Kedvező fizetési feltételek!

Pontos és szolid kiszolgálás.

Kolozsvárt nagy raktár.

Mérnök látogatás
díjtalan!

Clayton & Shuttleworth Ltd.

mezőgazdasági gépgyár képviselete.

Nyersolajmotorok,

Szivógázmotorok,

Benzinmotorok

és

Kenő olajok.

Emélyi Buzzásági és Kereskedelmi Vállalat
Ferenc József-ut 31 Szám
 Dr. Osztián Olivér és Társai
 Sürgőny cím: Coloniále Kolozsvár.
 Telefon interurban: 934. SZ.

Műszaki

cikkek.

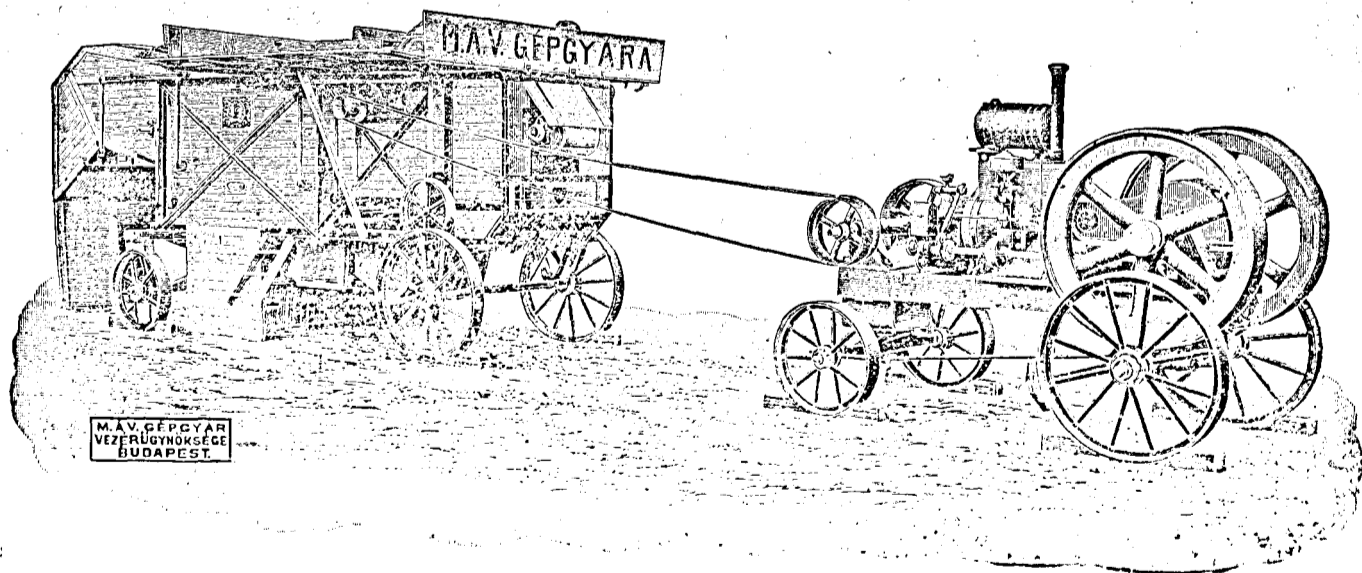
2485

Kérjen ajánlatot!

Legújabb szerkezeti

BENZIN CSÉPLŐ-KÉSZLETEK

tulszárnyalnak minden más gyártmányt.

Nagy munkaképesség!

Gazdaságos üzem.

==== Kivánatra szívesen küldünk árjegyzéket és költségvetést.

A Magyar Királyi Államvasutak Gépgyárának Vezérügynöksége, BUDAPEST.

ERDÉLYI GAZDA

AZ »E. G. E.« TAGJAI INGYEN KAPJÁK
ELOFIZETÉSI ÁR: 1 ÉVRE 12 KORONA,
1/2 ÉVRE 6 KOR., EGY SZÁM 24 FILLÉR.

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET, ERDÉLYRÉSZI GAZDASÁGI EGYESÜLET
ÉS AZ ERDÉLYRÉSZI KERTÉSZETI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ES KIADÓHIVATAL:
KOLOZSVÁR, ATTILA-UTCA 10. SZÁM.
:: A LAP TELEFON SZÁMA: 158. ::

TARTALOM:

Önálló eredeti cikkek:

A gazdasági falusi népművelés szociológiája. Csérer Lajos dr.	591
Baromfityésztés és kereskedelem. Winkler János.	592
Tengeri nemesítése. Gáspár József. I.	593
Irodalmi szemle.	581
Kisebb szakközlemények.	581
Kormányintézkedések	584
Vegyes közlemények.	584
Hirdetések.	

A gazdasági falusi népművelés szociológiája.

Irta: Csérer Lajos dr.

I.

Fáradtságos és küzdelmes élet utainkon a »maga kárán tanul a magyar« keserves közmondás nyomán sűrűn beválik a másik mondás igazsága is, hogy a »jó pap holtig tanul«. Mind két közmondás igen ösmerős gazdasági népünk előtt — de mert sajnos nincs módja, hogy holtig tanuljon hát sokat és sokszor kell okulnia a maga kárán. Azaz, a fiatal gazda tanul így, az élemedettebb falusi ember már *tanult*, éppen ezért óvatossá lett, halogatós, túlságosan konzervatív: s ott sem akar ujtásba fogni, melynek sikeréről nemcsak szavakkal győzték meg, de tetteket látott, eredményeket ért et. *Dorner Béla* urja le az ő érdekes könyvében,* hogy valamikor egy különben jó módú szász községben a gazda egyesület bizottsága és a falusi előjáróság a falu utcáján végig kísérték az első *Sack* ekét a proba szántás megejtése okából, az öreg szászok a kapuból fenyegették meg a bizottságot, hogy »talán megakarnák rontani a földet«? Ma a legnagyobb szász községből is kivetnék azt a gazdát a ki faekével akarna szántani — inkább vennének neki közös pénzből. Az erdélyi részeken, kivált vegyes községekben még mindig kísért az iskola-törvény kényszerének hatása, még mindig sok engedményt kell tennie a tanítónak, hogy csak akkor tartson iskolát, a mikor az »iskola-köteles gyerek« valósággal beszorul az iskola négy fala közé. Ám az is igaz, ha bőséges a vakáció, s libalegeltetés idejére már meg esik a nagy vizsga, hálás a szüle, mert télen ő maga szorítja be a gyereket a tanító ur elé. Szabad idejében azonban már munkatárs a gyermek

* Az erdélyi szászok mezőgazdasága Irta: Dorner Béla 19.0.

a kisgazdaságban: mint szántó, liba őrző, ostoros, így ami kenyeret megeszik azt meg is keresi.

Az ismétlők iskolázását még nagyobb kényszernek látja a gazda, de már némileg paraszti önértékebe is vág a kamasznak. Ám Isten őrizzen a törvényes kényszert védelmezni; a ki tanítóságra vállalkozik az türelemre is vállalkozik, hogy népét tanulásra már az óvodától kezdve édesgetve szoktassa. Meglepi az a kényszerérzet a felnőtt gazdát is, ha »beparancsolják« egy előadás vagy tanítás meghallgatására. Eszembe jut egy esetem a Hajduság egy nagy községébe (1896-ban) hogy bár a Gazdasági Egyesület meg üzenté jó előre a vasárnapi téli előadást, az egyik előjáró jelentkezésekor ódaszól a hajdunak: »Eredj csak János, verjél csak be pár embert a templom elől a tanácsterembe!«

Még szép szóval sem szabad a falusi embert kényszeríteni, hogy tömegesen jelenjék meg egy előadásra. Jó, ha az előjáróság kihirdeti, szombat délelőtt a tanító ur a gyermekekkel megüzeni a vasárnapi templom utáni »szavaleletet« — ám nem árt, ha a tiszteletes ur templomozás előtt róla szól 3—4 jobb gazdának, (lehetőleg más és más utcából,) »hogy aztán Isten tisztelet után meg kéne halgatni a tanár urat.« Beszállván a faluba, a kocsirol magam is odaszólok egy-két jobbképű gazdának: »aztán legyen szerencsénk!«

Addig is, a míg a gazdaköri helység kialakul, tanítások tartására alkalmasabb az iskola terme lenne kivált ha a padokat körbe rakják. Ha esetleg kevesen jelentkeznek, ne átálja a tanító ur, vagy a tiszteletes ur, lakásába invitálni a gyülekezőket — nagy megtiszteltetés ez — s már a leközelebbi alkalommal két-annyan fognak gyülekezni az iskola termébe is szívesen.

A községi tanácsteremtől óvakodik a nép, mert a mikor oda kell gyülekeznie, valami nagy dolgot követel a szolgabíró, azaz, hogy a törvény!

Az meg nem kellemes. Meg a mágnas-paraszt s az érdemes előjáróság nem is szereti beszoktatni a népet oda, a hol ő tanácskozni szokott. Ám, megint a törvényes intézmények megszokása okából nem árt, ha a faluházába is invitáltatnak a népek — de ilyenkor ne »hivatalos« ember tartson tanítást.

Azt mondtam, hogy délelőti templom után legyen a »gazda gyűlés« (mert úgy kell elnevezni), igen ott, a hol a gazdák már templom előtt is étkeznek. Ilyen állapotban templomozás után lehet velők beszélgetni ebédig. De sok vidéken az a szokás télen hogy a kisgazda nem reggelizik, azaz templomozás után nyomban hozzát az asztal örömeihez, tehát délelőtt 11 óra tájt. Ezt a szokást eleinte nem-

tudva, nehezen tudunk közönséget kapni, s ha jött is az értelmesebb magyar községekből, nemlátszott figyelni, elálmosodott s végül is egyenkint szökdösött ki. Ez természetes is, aznap már a templomban hallgatott egy óra hosszúságú istenes beszédet, azután még hallgasson tanulságos oktatásokat — korgó gyomorral, nagy épülés s okulás. illetve kitartás még intelligens embertől sem remélhető. Meg kell próbálni!

Ellenben déli étkezéséből meglehetősen tér vissza a gyülekezetbe, gondolatmenete is élénkebb, szívébe beférközött a »tanár ur« iránti jó akarat. s a népművelés egy napi munkája sikereket fog elérni.

Gyorsabban lehet hatást kelteni az olyan községekben ahol a lelkész, vagy tanító már régebben rendezettek általános dolgokról előadásokat, vagy felolvasásokat, ahol ifjusági dal-kör működik, vagy zene banda alakult, s ahol már mutatványos előadásokat is tartottak. Ilyen helyre a falu előja, nagyja szokott begyűlni, falusi szinelőadásokra még a picula »ántrét« is szívesen befizetik, tehát a modern tanító munkája jó előkészítés lesz a falusi népnek a gazdasági gyülekezésre. Ez utóbbi helyeken szonban már meg kell válogatni a publikumot. Akit nem érdekel, azt nem kell a megjelenésre erőltetni. A szellér embernek hiába beszélünk a közlegelő karbantartásáról, mikor neki ott jussa nincs. Gyerekek, lányok nem mindenkor valók a gazdagylésbe, mert türelmetlenek, de derogálnak a felnőtteknek, aszszonynépet is csak csak olyankor kell meghívni. ha az őik dolgukról van szó, sokszor a férfaktól külön helyen foglalkoztatandók, mondjuk orvos vagy női előadók által.

A vasárnap legalkalmasabb a gazdasági népművelésre, az ünnepnap csak akkor, ha a község egy felekezettű.

Téli időben a szombat délután is célszerű gazdagylés tartására, de már vasárnap, vagy ünnepnap délután ne erőltessük a dolgot, mert hisz litánia után még a szegény embernek is jól esik egy pohár bor. S annak fenekén már nem a *komolyság* honol. Bizony eleinte meg-megjártuk, ha egy vasárnap 2 községben akartunk dolgozni gazdasági tanár barátommal. A délutáni község népe már barát-ságos hangulatu volt, kissé túlságos érdeklődés nyilvánult a »szavalelet« iránt — a komoly megértés rovására. Még jó, ha vidám közbeszólások nem rontották a tanítást. Bizony sokszor kellett részt vennünk a jó akarat nyomán egy-egy keresztelőn, avagy lakodalmon, de velők sirtunk a temetésen is, a végén mégis kivittük a gazdasági tanítás rejtett célját, hogy pl. a közlegelőt közerővel az őszön kitisztogatják a gazdakörök. Okkal-móddal, türelemmel, tapasztalattal, igaz népszerűtettel sokat lehet már manapság kivinni a népművelés terén.

Magyar Mezőgazdák Szövetkezete

Budapest, V., Alkotmány-utca 31. sz.

Előnyösen teljesíti az abraktakarmányecikkek, mint finom- és durva buzakorpa, szárított moslék és répaszelet, malátaesira, malomkonkoly, napraforgó- és repecolajpogácsa, melasse stb. beszerzését.

 Saját érdekünkben kérjünk ajánlatot.

Ennek több irányzatát gyakoroljuk: az értelmiség-fejlődés sorrendjében foglalkozom velük:

a) *A vasárnapi népies gazdasági tanítás*, előadásoknak idestova 20 éves múltjuk van a vármegyei gazdasági egyletek néhány évkönyvében; belátván a helyenkénti hatást, a földmívelésügyi kormány talán 1895 óta költségvetésszerűleg is beállította ezen falusi gazda népművelési akciót, s ma már egy nagy almanach számol be az egész ország területén végzett téli munkáról. Ma is a vármegyei gazd. egyesületek rendezik ezen téli előadásokat, ám mindegy, hogy ki rendezi, de a sikeres vasárnapi gazdasági tanításnak két faktora fontos: az előadás témája s maga az előadó.

Ma már túl vagyunk azon, hogy oktroyáljunk valami témát. Az értelmiség előtt legismertebb s legdivatosabb tárgy is lassan válik ismeretessé a falu népe előtt.

Jó előadó talán mulattatja vele hallgatóit, de nem ébreszti fel benne a vágyat, hogy »ezt jó volna megpróbálni.« Ma ez a mottója az előadásnak, akkor kész a tárgy is: *arról kell beszélni a kisgazdáknak, amiből hasznot remélhet.* Nem árt, ha az előadó előzőleg megkérdezi az előljáróságot vagy a gazdakör vezetőségét: milyen tanítási téma érdekelné ezidő szerint a gazdákat? Ezzel a feladattal meg is lehet kezdeni a tárgyalást, de mohón kell kapni egy-egy a hallgatóság köréből, felvetett kérdésen — s a vezérthéma befejezendő, s át kell térni a kérdés taglalására. Helyenként egy-egy állítást nyitva kell hagyni, arra megint jön egy tudakozódás s ennek magyarázata után már az előadó tegyen fel kérdést, mire kimagyarázó válasz hangzik s ime a hallgatóság értelmesebbjei »beleugrottak« az őszinte, közvetlen disputába — s az előadás sikere már meg van — Röviden így vázolom az előadás (tanítás) anyagát — mert különben igen sokat lehetne róla beszélni.

Az előadó föltétlenül jó magyarsággal beszéljen, kerülje az idegen szavakat, a hosszú mondatokat, — de a világot se népieskedjék. Hiszen gyülekezetben a magyar ember is válogatosan beszél. Mondanivalóját, hanganyagát biztosan kezelje s ha egy közbeszóló megjegyzésre vagy kérdésre nem tudna azonnal választ, a kezével intsen türelmet — s megkezdett mondata után adja meg a választ, ha addig észbe jutott. A világot se negligálja a kérdést — inkább vallja be őszintén, hogy ehhez, vagy ahhoz nem ért; de szívesen veszi ha valaki felvilágosítja. »Hasalni« csak azért, hogy tudatlannak ne lássék — éppen nem szabad, s rabulisztikával letromfolni a kérdésttevőt meg éppen nem. Akad helyenként egy-egy ravaszkodó, vagy nagyképű tudálékos, aki éppen nem alkalomszerű közbeszólást ereszt meg: ezt tünni kell. Abban a pillanatban azonban, ha a közbeszóló ismételtelen csufondároskodni kezd, az előljáróság, vagy a gazdakör vezetője lépjen közbe erőlyesen s az okvetlenkedő atyafi magától elvónul. Éppen ezért tréfás hangulatkeltések (viccek) csak csinján alkalmazandók, mert mihelyt a nép egy sikerült adoma nevetető hatása alá kerül, a komoly lényegét elfeledi s elveszti a gondolatmenet fonálát. Hiszen felnőtt kiskorúak állanak a tudománnyal szemben. Nem árt azonban bucsuzóul egy jó ízű adomát megereszteni,

de az aztán csattanjon, mert ha derűtség nélkül hangzik el, furcsán tűnődve, vegyes érzelmeikkel o-zlik szét a közönség. Végezetül feltétlenül meg kell köszönni, hogy a meghallgatásra ide fáradtak s a jövőre is szívesen kell ajánlkozni. Általán a »magas lovat« hagyjuk a falu szélén s szívvvel lélekkel bele kell merülni a feladatba, óvakodni a tulságos részletezéstől, s így egy vasárnapra egy előadás teljesen elegendő. Sem a kitűzött napot, sem az előadás óráját elmulasztani nem szabad, mert falusi népünk tömegében nem türi a lóvátételt s máskor hiába jön ki akármilyen tudós tanár, már nehezen kap hallgatóságot.

Hogy ki tartson hát előadást? Hát olyan szakember, aki dolgát jól tudja. Műkedvelők (tanfolyamokat végzett papok, tanítók stb.) legfeljebb *felolvashatnak* valamely gazdasági könyvből, de sokat ne magyarázzanak, mert bele találnak izzadni, mint az almási mester, mikor a tyuktenyésztés nyomán az a kérdés merült fel: mi volt a világon hamarabb a tyuk, vagy a tojás?

b) Fejlődő, iskolázott, vagyonos magyar községekben a *gazdalegényiség* részére rendezett télesteri állandó gazdasági tanfolyamok is sikerülnek. S pedig vagy szombat esténként más és más tételről beszél a szaktanító, de ekkor minden alkalommal egy kerek egész, befejezett legyen az előadás anyaga, s a tanfolyam egész télen át tart; vagy pedig a téli évszakban legmunkátlanabb időben egy-egy 2-3 hetes állandó esti tanfolyamot kell beállítani, a midőn már szinte tantervszerűen kell naponta, esténként kidolgozni az iskolában másfél óra hosszat a tanítás anyagát úgy, hogy pl. 3-4 nap egyfolytában ki kell meríteni a faluban *szokásos* állattenyésztési ágat, vagy a földmívelést, s rét- s legelőkezelést, gyümölcs- s szőlőtermelést stb. de csak annyit, amennyi a 16-20 esztendő koponyákba egészséggel befér. Minden nap végezetül félórát megbeszéléssre kell fordítani, vagy az előadás illusztrálására alkalmas képek, rajzok, tárgyak, gépek, termények bemutatásával kell az előadott tételeket beigazolni, vagy megerősíteni. Ezen *mutogatások* különben alkalmasak a vasárnapi előadások megvilágítására is. Ismétlem, ilyen állandó tanfolyamokat csak nagyon értelmes magyar községekben lehet rendezni, s ahol néhány előadó (állatorvos, gazdatiszt, szaktanító) helyben lakik.

c) A gazdasági *határjárásokat* a Szolnok-dobokbme gyei gazdasági egyesület kezdeményezte néhány éve. Dicséret érte, mert a falusi néptanításnak erősen közvetlen módja ez a vasárnap d. u. tartandó mezei séta. Egész nyáron alkalmazható, hisz a magyar ember úgy is szeret kiballagni a határba meglesvén, hogy nő a vetés? Ha ez szokás, úgy könnyen szervezhet a gazdakör ilyen tanulságos határjárás tagjai részére; de ide már legalább is két szakember kell ciceroneként. Mert annyi megfigyelés, tapasztalat, kérdés esik egy ilyen 2-3 órás gazdasági séta alatt, hogy egy szakember alig győzi tudománnyal. Lehet, hogy nyáron talán mégis inkább pihen a gazda, ily helyeken az *őszi és tavaszi határjárásoknak* inkább lesz közönsége. Olyan vargabetűben kell tovamozogni, hogy ugar, tarló, parlag, vetés, herés, szántás, kaszáló, legelő stb. mind

utunkba kerüljön; mindenütt lesz megjegyezni, magyarázni való bőségesen, — ám a hanyagságot ne ócsároljuk — mert úgy járhatunk, mint az egyszerű szigorú állami intéző, hogy a határjárásban minden leszólt földdarabnál el-elmaradt egy hallgató, míg az utolsó — a vasut felé vivő utra vezette a »tanár urat«.

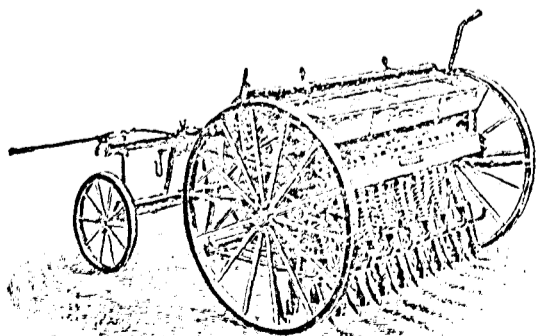
(Folyt. köv.)

Baromfitenyésztés és kereskedelem.

A mostani husdrágasági nehézségek meg-tanithatják gazdáinkat, amit a gazdasági szak-előadónak elhinni nem akartak, hogy szakítani kell a régi gazdálkodási rendszerrel. Az embe-riség tetemesen megsaporodott és enni kíván, már pedig ősapáink csak jól éltek, azt mondták, saját zsirjába fullad a magyar, és lám ma már husinségről panaszkodunk. A sok ok között talán egyik legelső, hogy nagyon sok gazda és különösen kisgazda, ma is úgy gazdálkodik, a hogy az apjától tanulta. Tanuljunk az élettől, a jelentől és fordítsunk nagyobb figyelmet az állattenyésztésre.

Itt van például a baromfitenyésztés, ami évente 80 millió korona idegen pénzt hoz az országba, de hozhatna 10-20 annyit, ha többet termelnék és baromfi- meg tojáskereskedelmünk kellőleg szervezve volna. Mi eddig csak sovány árut termeltünk, kevés kivétellel, holott a külföldi piacok ma már finom pecsenye árut várnak tőlünk. Orosz és Olaszország, Galicia meg más országok hasonlóan hozzánk, rengeteg sok baromfit meg tojást termelnek, ami mind konkurál ami árunkkal, s az árat tetemesen lenyomják. És ezek az országok is haladnak előre. Oroszország óriási erőfeszítéseket tesz nemcsak baromfitenyésztésének, hanem baromfikereskedésének az emelésére is, Galiciában is, de különösen Felsőolaszországban lehet élénk mozgólódást észlelni. Az igaz ugyan, hogy sovány árunkat és szortirozatlan tojásküldeményeinket is tudjuk értékesíteni, igaz, hogy élelmes kereskedőink mindig fognak piacokat találni, ahol a magyar áru elhelyezését találhat, de miért ne használjuk a kedvező kon-junkturánkat, melyek óriási jövedelmet biztosíthatnak hazánknak. Értékes pecsenye baromfit még Budapesten is keresnek. London, Európának legnagyobb élelmiszer piaca, nem kap elég pecsenye baromfit, hanem Délfranciaor-szágból hozatja nem kielégítő mennyiségben, mivel a belgák és hollandiak nem tudnak eleget szállítani. A német nagy városok szintén szükiben vannak a pecsenye baromfinak, amint a kereskedelmi jelentések tanúsítják. Miért ne használjuk ki ezt a nagy keresletet? Jól szervezett élelmes kereskedelem sokat tehetne e tekintetben, mert amit a kereskedelem megfizet, azt termeli a gazda. Hasonlóan vagyunk a tojáskereskedelemmel. Hogy csak az orosz konkurenciát ismeressem, ideiktatom az alábbi számokat. Az orosz tojáskivitel volt:

	drb.	Érték Rubelekben
1904	2752 millió	54.3 millió
1905	2993 »	60.9 »
1906	2883 »	56.1 »
1807	2608 »	53.2 »
1908	2589 »	54.8 »
1909	2849 »	62.2 »

Szab., „Rekord II.” sorvetőgép

A losonci gazdasági gépgyár gyártmánya.

Sorba vet — sorba trágyáz!

Allamgépgyári legújabb szerkezetű gözcséplőkészletek, benzínmotorok, resicai acélekék, Kalmár-féle rosták és egyéb talajmívelő eszközök.

Kivánatra szívesen küldünk árjegyzéket.

A Magyar Kir. Államvasutak Gépgyárának Vezérigényőksége
V., Budapest, Váci-körrut 32. szám.

Ézebből az adatokból látható, hogy az orosz tojáskereskedelem 1908 ig csökkent ugyan, de értékben mindvégig emelkedett. Az 1908 évi kivitel mennyiségileg ugyan jóval kevesebb mint az 1904 évi, értékileg azonban jóval felette áll neki. Ennek a körülménynek igen különböző okai lehetnek kettő azonban, az egyik az, hogy a tojások minősége jobb lett, a másik, hogy bizonyos a kereskedelem szervezésére irányuló törekvések észlelhetők. Világos, hogy az oriai orosz birodalom oly rövid idő alatt nem bírta baromfitenyésztését még említésére méltó módon sem javítani ellenben a kereskedelem rájött az eredményes üzletkötés helyes bázisára, t. i. a tojások lelkiismeretes osztályozásának és csomagolásának szükségességére.

De nemcsak erről az oldalról fenyegeti baromfikereskedelmünket veszedelem, hanem ma már más világrészek is kezdenek az európai tojáskereskedelembe beleszólni. Memrég egész hajórakomány tojás érkezett Londonba Délamerikából. Ausztrália már régóta kísérletezik tojásokat szállítani. Londonba most nem régen pedig arról értesülünk, hogy Chinából a Jangtsekiang partján fekvő Hanku városkától 21000 láda tojás és igen sok vad érkezett kitűnő állapotban Londonba, s itt minden akadály nélkül értékesíthető is volt. Ez időszert nem érezzük még ezeknek a szállítmányoknak a hatását, de lehet, hogy néhány év múlva már súlyosan fognak minket érinteni. Igen, de mit lehet ez ellen tenni? Annyi bizonyos, hogy elsőrangú áru ezekből a távoli világrészekből nem jöhet, az is bizonyos hogy Oroszország meg Gaicia még nagyon messze van attól, hogy ilyen árut termelni tudjon — s ami feladatunk tehát minden kétséget kizárólag az, hogy olyan baromfi, és tojás árakkal jelenjünk meg a külföldi piacokon, amely ezen világrészek és országok konkurenciáján messze felül áll.

Ez pedig csakis a termelésnek és kereskedelemnek helyes szervezése útján történhetik. Ragadjuk meg tehát a kedvező alkalmat, használjuk fel a kedvező konjunkturákat s karoljuk fel a baromfitenyésztést.

Winkler János.

Tengeri nemesítése.

Gáspár József.

I.

A magyar buza nemesítésével egyidejűleg (1891—1909. évek folyamán), melyet az „Erdélyi Gazda“ folyó évi 24—32. számaiban ismerttettem, az algyógyi földmivésiskola gazdaságában, mint az iskolának igazgatója, nemesítés alá vettem az ott termesztett közönséges magyar tengerit is. Az ok azonban, amely a tengeri nemesítését indokoltá tette, a buzától egészen eltérő — más természetű volt. A míg ugyanis a Maros homokos völgyében, közvetlen a folyó szomszédságában, a buza termesztésének mintegy bevezetése jutott a nemesítés feladatául, a tengeri a Maros völgyének századokra visszamenőleg majdnem egyedüli terménye volt, kitűnően diszlett, biztos és állandó nagy terméssel fizetett, s igen keresett piaci cikket képezett. Ugy, hogy a tengeri a régi, külterjes rendszer mellett nemesítés nélkül is egészen jól betöltötte szerepét, legfőlegbb annyi lett volna szükséges, hogy a vetőmag a szokásos kiválasztásban részesíttessék. A változott — belterjes — rend-

szer mellett azonban oly hibái tüntek fel, melyeket megjavítani, mely irányban nemesíteni kellett a tengerit.

Egyik ilyen hibája volt, mely munkatorlódást okozva, zavarta a mezőgazdasági munkák lebonyolítását az, hogy későn érett be. Csak október hó folyamán lehetett törni, az elkésztet vetéseknek pedig gyakran áthuzódott november havára is a törési ideje.

A másik hibája volt a termés *felemás színe és alakja*, és pedig oly nagy mértékben, hogy a 700 q. évi átlag csövestermésből igen nehéz feladat vala — két teljesen egyforma csövet találni.

Harmadsorban jelentékeny hibájának volt betudható az is, hogy *csöves termésben* igen nagy helyet — átlag: 32 30%-t — foglalt el a *csutka*.

Az elősorolt hibák megadták az utmutatást a nemesítésre, melynek alapján célul tűztem ki, természetesen a meglévő jó tulajdonságoknak, nevezetesen a bőtermő képességnek, a magas, elég vastag és dus levélzetű szárnak és a magvak keményítő gazdságának (puha tengeni jelleg) fenntartása mellett — *korábban érővé fejleszteni, a csutka száralekos viszonyát csökkenteni és a csöves és seemes termésnek színben és alakban egyöntetűséget adni.*

A fejlesztésre szoruló előbb jelzett tulajdonságok között is, különösen előtérbe lépett — a korán érő képesség, melynek kialakítását kettős érdek tette szükségessé: egyfelől a munkatorlódás kikerülésével a munkák arányos elosztása, másfelől pedig az a törekvés, hogy a tengeriszár kiszáritására a szeptember-október havi melegnapok felhasználtassanak s ezzel kapcsolatosan a tengeriszárra káros befolyást gyakorló minden akadálynak elhárítása és a takarmány értékének emelése.

Elsősorban és legsürgősebben szükségessé vált azonban a korán érő képesség kifejlesztése azért, hogy a törés idejét október—november haváról, augusztus vége vagy szeptember hó elejére helyezzem át; mert a gazdaság nagyobb arányban termesztett cukor- és takarmányrépát, burgonyát, kiterjedt szőlőtelepei és nagygyümölcsössei voltak, melyek szorosan október havához kötött kézi és fogatos erőt vontak el a gazdaságtól. Ezek a körülmények az elé az alternatíva elé állítottak, hogy vagy redukáljam a szóban forgó növények termesztését, vagy megtartva az elfoglalt területet, egyiket vagy másikat teljesen szüntessem be, mert egyszerre október havában lebonyolítására a nevezett növények kiszédésével — szüretelésével előforduló minden munkáknak, ugy a kézi, mint a fogatos erő elégtelen volt. Minthogy ezeket a növényeket sem redukálni, annál kevésbé kikapcsolni a termesztés sorából, a birtok jövedelme és a tanítási érdek megrövidítése nélkül nem lehetett — ezek között is a legszilárdabban helyettartó tengeri nemesítésével kísérletem meg a kérdés megoldását.

A nemesítéssel nem egészen kilenc év atatt olyan eredmény éretett el, mely a várakozásnak minden tekintetben megfelelt. Azon az uton akarom végig vezetni a szíves olvasót, melyen célhoz jutottam, végére érve az utnak pedig beszámolok az eredménnyel is, mely igazolni fogja azt, hogy az utat jól választottam meg, és jogot ad arra a reménységre, mely az igénytelen soroknak egyedüli célja, hogy gazdatársaim között követőkre találjon.

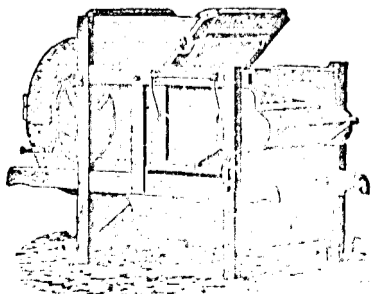
A nemesítéssel egybe kapcsolva az első

években, hogy a koránérés előnyeit minél hamarabb kihasználhassam, a dülőnek a tengeri termesztése alá kerülő egyik tábláját „nyári tengeri“ néven ezen a vidéken is ismeretes *csinkvántino* tengerivel vetettem be.

A csinkvántino tengeri abban a tekintetben, hogy korán beérett, elég jól bevált. A május 20-iki vetés augusztus hó végén törhető volt, s így a velejáró minden munkálatok nagyon jól beilleszthetők voltak a mezei munkák keretébe, október elején már zöld vetés diszlett a helyén, amikor az idevaló közönséges tengerinek még csak a törése felett gondolkodtak gazdáink. A korán éréstől eltekintve azonban, minden tekintetben oly hibákkal mutatkozott be, hogy már az első évi termesztése után, tisztába jöttem azzal, hogy a csinkvántino tengerit a kérdés megoldására nem használhatom. Ilyen hibája volt első sorban az igen kevés szártermés, mely alig tette ki egyharmadát a magyar tengerinek, mögötte maradt a magyar tengerinek a csöstermésben is, melyhez még az is hozzájárult, hogy 3—4 csőben helyezkedett el a termés a száron s így törése, morzsolása éppen kétszeranyi munkát adott. Mindezeket kivül nem volt felvehető a csinkvántino a termesztés sorába azért sem, mivel a részes munkások a további művelésére nem vállalkoztak; a kísérleti évben is csak úgy mentek be a részes művelésbe, hogy a termésből nekik jutott járandóságot, — osztályrészt — magyar tengerivel cseréltem ki. A részes munkásoknak ebben az idegenkedésében, az volt a legsajátságosabb, hogy mindenik, mint mezei munkás, vagy 1—2 holdas földmives, csak azért vállalt részes művelésre tengerit, hogy saját szükségleteit ebből fedezhesse, melyek között főhelyt, mint magamagának tápláléka foglalt el. Mint erre a célra felhasználandó terményt kedvelték is, de mint hogy a háztartási kérdést úgy szokták megoldani, hogy az évi szükséglet ellátására szolgáló készletnek felét az őszi eladásig, tavasszal pedig, természetesen jóval magasabb áron, amikor előáll a „muszáj“, vásárolnak. Ez az őszi eladás, mely Algyógyon és vidékén, a gabona kereskedésnek egy egészen új módját hozta életre, volt az ok, amiért vonakodtak a csinkvántino tengeri részes művelésétől, mert azzal, hogy az apró és sok csöve miatt több munkát ad, némi vonakodás után, a mennyiben gyermekeiket is felhasználhatták a törésre — megbarátkoztak.

A csinkvántino tengerivel az egyedüli koránérés jótulajdonságához kapcsolódott számos hátránya — árny oldalai — miatt, a termesztés alatt álló magyar tengerit nem cserélhettem fel, tehát megmaradtam azon kitűzött cél mellett, hogy a magyar tengerit javítom meg — nemesítem —, hogy a gazdaság keretében beilleszthető lehessen.

A bevezető termesztés után azonban a csinkvántino tengerit annál a jó tulajdonságánál fogva, hogy nem ugyan ötven nap alatt, mint a neve mondja, de kilencven nap alatt, Algyógy vidékén is beérett, mint második terményt, az őszi takarmányrozs, csalamádé, zabosbükköny vagy lucerna, lóhere után, ha a vetése a legutolsó határideig — július hó 15-ig — bevégezhető volt, minden évben termesztettem 2—3 kat. holdon. Ezen kívül pedig minden évben tartottam készletben 40—60 kat hold bevetésére szükséges vetőmagot, hogy arra az esetre, ha valamelyik elemi csapás — árvíz, jégeső — melyből átlag minden

Minden gazdaságban nélkülözhetetlenek !!

Európaszerte első helyen oltsmert kítűnő szerkezetű és legolcsóbb, a gazda minden követelményeinek legjobban megfelelő

„Eredeti Kalmár-rosták“

Ez évi újdonságainkról szíveskedjék ingyen árjegyzőket kőrn!

KALMÁR ZS. és TÁRSA Hódmezővásárhely

Különleges termény tisztító gépgyár és vasöntöde.

Vezérképvisele

A Magyar Királyi Államvasutak Gépgyárának Vezérigynöksége

BUDAPEST, V., Váci-körút 32.

négy évre esett egy, megsemmisítendő az ősi vagy tavaszi vetéseket, helyére egyik leg-
rövidebb tenyésztési időt igénylő szemes ter-
ményt, a csinkvantino tengerit vethessem el,
mely által az elemi csapás okozta károsítaso-
kat tetemesen mérsékelni nem egyszer, telje-
sen kiegyenlíteni is lehetett.

A tengeri imént jelzett tulajdonságainak
kialakítására — nemesítésre, a keresztezés és
a kiválasztás nemesítési módok kínálkoztak a
legközelebb fekvőbbeknek. Ezek között is első
sorban a keresztezés, mivel a tengeri virág-
zata egylaki, tehát kölcsönös termékenyülő.
A tengeri virágjának kölcsönös termékenyülő
természeténél fogva, a keresztezéshez semmi
emberi beavatkozás nem szükséges; elég ha a
keresztezésre felhasználni szándékolt két fajta
tengerit összekeverve vetjük el, a szél egy-
másra hajtogatja a virágos szájakat leveri és
magával ragadva tovább is szállítja a himport,
mely által oly tökéletesen végzi a keresztezést,
hogy a termésbe szinálak és nagyságra nézve
a leggazdagabb változat áll előttünk, melyből
nekünk, a tetszésünket megnyerő csöveket
csak kiválogatni kell.

A tengeri nemesítésére, a keresztezéssel
kinálkozó igen nagy könnyűség dacára, még-
sem a keresztezést választottam. Hogy pedig
a keresztezést mellőztem, annak oka volt egy-
felől az, hogy nem találtam a keresztezésre
alkalmas olyan fajta tengerit, melyet a termés-
tés alatt álló magyarfajta tengeri korán érő tulaj-
donságának kialakítására felhasználhattam
volna. Azok a korán érő fajták ugyanis, melyek
a nemesítés megindítása alkalmával hazánkban
termesztettek: a csinkvantino, pignoletto, sze-
rémi stb. mind igen rövid száru és apró csövé-
fajták voltak, mely tulajdonságoknak a magyar
tengeri fajta oltása által problematikussá
tettem volna a nemesítés eredményét. Másfelől
pedig azért nem használtam a keresztezést a
nemesítésre, mivel hosszú gyakorlatom alatt
azt tapasztaltam, és pedig úgy a növény-
termesztés, mint az állattenyésztés körében,
hogy a keresztezés útján előállított új fajták
jellege igen nehezen állandósítható, a leg-
gondosabb tenyészanyag kiválasztás mellett
8—15, sőt 20 év múlva is találunk vissza-
ütéseket.

(Folyt. köv.)

IRODALMI SZEMLE.

Köztelek Zsebnaptár 1911. évre. Szer-
kesztik *Rubinek Gyula* az O. M. G. E. igazgá-
tója és *Szilassy Zoltán*, a Gazdasági Egyesületek
Országos Szövetsége titkára. Két kötet, ára 4
koroua.

A »Köztelek« ezen gazdasági zsebnap-
tára jelen köteteivel a 17-ik évtolyamába lép.
A zsebnaptár két kötetből az első kötet a
tulajdonképeni naptári részt és a gazdasági üz-
let körében előforduló mindennapi események
bejegyzésére szükséges jegyzőkönyvet tartal-
mazza, amely a régi bevált rendszertől az idén
sem tér el. A zsebnaptár második kötete,
amely azokat a közleményeket tartalmazza,
melyek a gyakorlati gazdának mindennapi fog-
lalkozása körében előfordulhatók kérdésekre
vannak hivatva a gazdasági gyakorlat és gazda-
sági tudomány alapján megállapított biztos ada-
tokkal feleltet és felvilágosítást nyújtani, az
előző évek gyakorlatához képes az idén jelen-
tékeny bővítésen és javításokon ment keresztül.
A szerkesztők fő törekvése, úgy mint a mult-
ban, most is az volt, hogy a hazai adatokon
alapuló felvilágosításokat a hazai viszonyoknak
megfelelően adják meg, mert általános tapasztalat
az, hogy a külföldi hasonló munkákban
foglalt adatok a hazai viszonyokra nem illenek
és ezért a gyakorlati gazdákat igen gyakran
félrevezetni alkalmasak. Léppen azért a mű
legnagyobb érdemének tartjuk, hogy a szer-
kesztők ezzel a hazánkban még mindig nagy
mértékben elterjedt hasonló külföldi munkákat
teljesen nélkülözhetővé teszik. A könnyen ke-

zelhető és csinos kiállítása zsebnaptár bármely
könyvkereskedőnél megszerezhető.

A Magyar Földműves címmel új lap je-
lenik meg minden szombaton. Főszerkesztő
Rubinek Gyula, az O. M. G. E. igazgatója;
felelős szerkesztő *Buday Barna*; társszerkesztő
Szafán Lajos. A Magyar Földműves, az O. M.
G. E. néplapja, népszerűsíteni akarja a szó igazi
és nemesebb értelmében a tudást, tanácsadójá
akar lenni a népnek, Legelső ügyekezete lesz
a lapnak, hogy a kisgazdákat társadalmi szer-
vezetekbe tömörítse, a mezőgazdasági ismere-
teket terjessze és sürgesse a kisgazdák érde-
keinek megfelelő kormányzati intézkedéseket.
Követelni fogják a sérelmek orvoslását. Mutat-
ványszámot két hónapot át minden érdeklődőnek
küldenek. Kiadóhivatal Budapest, IX., Üllői-ut
25. szám.

KISEBB SZAKKÖZLEMÉNYEK.

— Az istállók téli szellőztetése. Gyak-
ran halljuk a gazdát panaszkodni, hogy Istálló-
ját télen át nem tudja kellőleg szellőztetni,
Ennek oka rendszerint abban rejlik, hogy a
szellőztetés céljából vágott ablakok az istálló-
nak egy és ugyanazon a falán vannak alkal-
mazva s nem úgy, hogy az oldal, vagy átelle-
nes falon is legyen nyílás.

Az istálló azonban gyakran jobbról-bal-
ról tűzfalal van szomszédos épületektől elvá-
lasztva, hátsó falával pedig a szomszéd házhoz
támaszkodik, úgy hogy ablaknyílást rajta csak
az előrészen vághatunk. Ilyenkor csakis szellőz-
tető kéménnyel segíthetünk a bajon, amelyet
lehetőleg a bejáró ajtóval szemben a hátsó fal
közeliében alkalmazunk s amely rendszerint
egész éven át kitűnően működik és csak igen
hideg téli napokon tagadja meg némely istálló-
ban a szolgálatot, holott éppen ilyenkor leg-
fülledebb az istálló levegője.

Ennek oka nagyon egyszerű, ugyanis
ilyen helyen a szellőztető kémény hideg, üres
padlason vezet keresztül s rendszerint tulságos
magasan nyulik ki a tető fölé. A hideg pad-
lason keresztülvezető és a tető fölé nyuló
kéményrészben ugyanis, kivált ha a kémény
fala csak vékony deszkából vagy, vaslemezből
készült, a beletóduló és fölfelé törekvő meleg
levegő hamarosan lehül és úgy megül a ké-
ményben, hogy onnan erőszakkal kell eltávolí-
tanunk.

Ügyelnünk kell tehát mindenféle szellőz-
tető kéménynél arra, hogy ne legyen sokkal
magasabb a tetőnél s legalább is tömör desz-
kából készüljön, vagy pedig védjük egyébként
a padlason keresztülhuzódó részt a hideg ellen
és pedig legalkalmasabban úgy, hogy tétre
szalmába burkoljuk, mint a kutat, vagy pedig
szénát, szalmát halmozunk föl mellette a pad-
lason.

— csirázott zabról mint baromfiele-
ségről. Az tagadhatatlan, hogy a csirázott zab
és árpa igen jó és olcsó baromfieleléség, mivel
ezen eleségek mellett, hogy igen jó hatással
vannak a tojáshozam fokozására, a csirázás által
súlyban szaporodnak is. Ezen eleséget úgy
állítjuk elő, ha a zabot vagy árpát 24 órán át-
vizben áztatjuk, Ezen beáztatás után öntsük le
a vizet és az árpát vagy zabot, olyan lapos
ládákba szórjuk, melyeknek a fenekén az
árpánál és zabnál kisebb lyukacsák vannak,
hogy a víz azokról teljesen lecsuroghasson.
Egyben megjegyezzük, hogy ezen gabonane-
műeknek 5 cm.-nél magasabban nem szabad
a ládában állni. Célszerű ezen ládákat egy-
más fölé állítani, hogy azok először kevesebb
helyet foglaljanak el és másodsor ne kelles-
sen minden ládat külön-külön reggel és este
langyos vízzel meglocsolni, hanem csak a leg-
felsőt, mivel azon azután a víz (a ládák lyu-
kain át végig le fog csorogni. A helyiség
hőmérsékletéhez képest, ahol ezen ládák
fel vannak halmozva, ezen gabonane-műek
10-14 nap múlva annyira ki fognak csirázni,
hogy azok már feltehetőek lesznek. Hogy

ezen eleség minél olcsóbb legyen, árpaocsu
vagy II. osztályu árpát és zabot is használhatunk
erre a célra.

— A burgonya célszerű eltartása. A
jó eltartási módnál földolog, hogy a burgonya
ne csirázék. A csirázási folyamat, az élet éb-
redése, különféle tényezőktől függ, leginkább a
nedvességtől és melegségtől. Ha tehát ezt
vissza akarjuk tartani, elsősorban e két ténye-
zővel kell számolnunk, azokat lehetőleg kikü-
szöböltetni vagy hatásukat csökkenteni kell. A koks-
ládába rakott burgonya alul friss levegőt kap,
míg a meleg levegő felül elszáll. A nedvesség
s vízpára, mely a levegőben foglaltatik elszáll.
Ha tehát oly ládába, melyben alul egy te-
nyérnyi koks van, egy méter magasságnyra
burgonyát rakunk, burgonya sokáig lesz eltart-
ható. A koks mogyorónagyságu darabokba
törhető. Erre a burgonyát, rárakjuk egy mé-
ter magasságban. Az így elraktározott burgonya
akár egy évig is eláll. A koksból kifejlődő
kénsav a csirázási folyamatot hátráltatja s ebben
rejlik a burgonya tartóssága.

— Baromfi kolera, pusztításáról hal-
lunk panaszkodni több oldalról annyira, hogy
helyenkint egyes tenyészetekben az egész
baromfiállomány áldozatul esett a járványnak.
Ha lép valahol e betegség, vagy bármily
más járvány, első teendőnk legyen a beteg
állatok elkülönítése s a helyiség fertőtlení-
tése lysoformmal, mit aképen végezzük, hogy
baromfiólat, itatóvályut, etetőket, ülőlécek, tojó
fészkek, stb. szóval az ól minden legkisebb
részét s minden zegét-zugát 5%-os lysoform
oldattal jól bepermetezzük. A helyesen alkal-
mazott fertőtlenítés feleslegessé teszi minden
más gyógyszer alkalmazását s a járványt
megszünteti.

KORMÁNYINTÉZKEDÉSEK.

Hirdetés. A m. kir. földművelésügyi mi-
niszter 1910./67184. sz. a. a következő hirdetést
teszi közzé az állami szőlőresszűszaporító- és
oltványtelepeken termelt szőlővesszők és szőlőolt-
ványok eladása tárgyában.

Az állami szőlőtelepeken termelt szőlő-
vesszők és szőlőoltványok kizárólag hazai szőlő-
birtokosoknak a következő áron és feltételek
mellett adatnak el:

Az eladási árak:

a) Amerikai fajtájú szőlővesszők:

I. osztályu sima vesszők ezre . . .	12 K
II. osztályu sima vesszők ezre . . .	6 »
I. osztályu gyökeres vesszők ezre . . .	24 »
II. osztályu gyökeres vesszők ezre . . .	10 »

b) Európai fajtájú szőlővesszők:

1. Bort-termő fajták:

I. osztályu sima vesszők ezre . . .	6 K
II. osztályu sima vesszők ezre . . .	3 »
I. osztályu gyökeres vesszők ezre . . .	12 »
II. osztályu gyökeres vesszők ezre . . .	6 »

2. Csemege fajták:

I. osztályu sima vesszők ezre . . .	10 K
II. osztályu sima vesszők ezre . . .	5 »
I. osztályu gyökeres vesszők ezre . . .	20 »
II. osztályu gyökeres vesszők ezre . . .	10 »

3. Európai szőlőfajtagyűjtemény:

I. osztályu sima vesszők ezre . . .	30 K
II. osztályu sima vesszők ezre . . .	15 »

c) Szőlőoltványok:

Gyökeres fás szőlőoltványok ezre . . .	200 K
Sima zöld szőlőoltványok ezre . . .	100 »

Mind a szőlővesszőknek, mind a szőlő-
oltványoknak csomagolási és a feladó vasuti
állomásig való szállítási költsége az eladási
árakban bennfoglaltatik. A vasuti vitelbécék
azonban a vevőt terhelik s e végből a külde-
mények bérmentetlentül adatnak fel a vasutra.

Az eladási árak utánvétel útján szedetnek
be. A telepeken közvetlenül átvett szőlővesszők
ára, az átvétel alkalmával a telep házipénztá-
rába fizetendő.

Mindazok, akik az állami szőlőtelepekről szőlővesszőket vagy szőlőoltványokat óhajtanak szerezni, vételajánlataikat a kívánt szőlővesszők és oltványok fajta, minőség és mennyiség szerinti megjelölése s a kiültetés helyének, ugyancsak a szállításra vonatkozó adatoknak pontos feltüntetésével, *legkésőbb november hó 20.-ig azon kerületi szőlészeti és borászati felügyelőhöz, illetőleg vincellériskolai igazgatóság-hoz tartoznak benyújtani, akiknek, vagy amely igazgatóságnak szőlészeti és borászati felügyelői kerületében a felújítandó vagy szőlővel beültetendő terület fekszik.*

Amerikai fajtájú szőlővesszők és szőlőoltványok csak az 1896. V. t.-c. rendelkezései alá eső hegyvidékeken levő szőlőterületek birtokosainak adatnak el.

Vételajánlatot a szőlőbirtokosok csak a saját nevük alatt tehetnek. Ha valaki a maga számára több név alatt tesz vételajánlatot, egyik vételajánlata sem teljesítettik.

Az oly szőlőbirtokos, akiről az állapították meg, hogy az állami telepekről kapott szőlővesszőket másnak engedte át, az állami telepek készleteiből való részletetésből egyszersmindenkorra kizáratik.

A vételajánlatok, a beérkezés sorrendjében teljesítetnek, azzal a megszorítással azonban, hogy egy ajánlattevőnek — habár több fajtából és esetleg több telepről kívánna is — 20,000 darab sima vagy 10,000 darab gyökeres szőlővesszőnél, vagy 8000 darab szőlőoltványnál több nem szolgáltatható ki.

A vételajánlatok kezelését, és nyilvántartását a szőlővel beültetendő területre nézve illetékes szőlészeti és borászati felügyelők, vagy vincellériskolai igazgatók teljesítik.

Az ezek mellőzésével vagy a határidő eltelte után benyújtandó kérvények és vételajánlatok csak abban az esetben lennének figyelembe vehetők, ha a rendes uton és ideje korán beérkező kérvények és vételajánlatok teljesítése után megfelelő készletek maradnának.

A szőlővesszők és szőlőoltványok megküldése, a vételre ajánlkozók kívánságához képest, ősszel vagy tavasszal történik. *Azoknak, akik az elküldés idejére nézve kívánságaikat nem nyilvánítják, a szőlővesszők s a szőlőoltványok tavasszal küldetnek meg. Ugyancsak tavasszal küldetnek meg a szőlővesszők s az oltványok, akkor is, ha az őszi szállítást az időjárás nem engedi meg.*

Az elküldésről a vételajánlatokat tevők vagy megbízottaik, a feladás napján külön levelekben értesítetnek. Minden értesítő levélhez egy válaszürlap és a telep címével ellátott levélboríték csatoltatik. A válasz-ürlap a küldemény hiánytalanul és kifogás nélkül való átvételének elismerésére illetőleg az esetleges észrevételek vagy kifogások megtételére szolgál és *megfelelően kitöltve és aláírva mindenestre legkésőbb három nap alatt beküldendő, mert későbbi felszólalás nem vehető figyelembe.*

Az állami telepekről, vételajánlatok teljesítésére, más, mint a szőlővessző- és szőlőoltvány-üzleti szokásoknak minden tekintetben teljesen megfelelő »tökéletes« szőlővesszők vagy oltványok senkinek, semmi esetre sem szolgáltatathatók ki.

A telepek kezelésével megbízott állami tisztviselők minden, akár a szőlővesszők vagy szőlőoltványok minősége, akár a csomagolás ellen emelt alapos kifogásért személyes felelősséggel tartoznak s mind a selejtes, vagy éppen rossz szőlővesszők vagy oltványok kiszolgáltatásából mind a hiányos csomagolásból származó károkért anyagilag is szavatolniok kell. Alaposnak bizonyult kifogások esetén az illető telepek kezelésével megbízott tisztviselőket terheli felülvizsgálat költsége is.

A szőlészeti és borászati felügyelői kerület: A nagyenyedi m. kir. vincellériskola igazgatósága (székhelye Nagyenyed), területe Alsó-Fehér vármegye, Hunyad vármegye, Szeben vármegye. Dezső Miklós szőlészeti és borászati felügyelő (székhelye Dicsőszentmárton), területe Kis-Küküllő vármegye, Nagy-Küküllő vármegye. Szemere Bálint szőlészeti és

borászati felügyelő (székhelye Maros-Vásárhely), területe Torda-Aranyos vármegye, Maros-Torda vármegye, Marosvásárhely t.j., Kolozsvármegye, Kolozsvár t.j., Szolnok-Doboka vármegye, Beszterce-Naszód vármegye.

Pince felügyelők kinevezése. A földmivelésügyi miniszter az egész országra felosztott hatáskörrel kinevezte a borenellenőröket, a kiket az 1908. XLVII. t.-c.-nek megfelelő, meglehetősen széles jogkörrel ruházott fel. A bor ellenőröknek jogukban áll a bor és bortermékek előállításával és kezelésével foglalkozók üzleti és pince helyiségeiben bármikor megjelenni, a bort, bortermékeket, üzleti könyveket, levelezéseket megvizsgálni, megtekinteni. A gyanusnak talált borból vagy bortermékből mintát venni és a közigazgatási hatóságtól a kihágási eljárás megindítását kérni. A miniszteri rendelet egyúttal kötelezi a kihágási hatóságot, a kihágási eseteknek az ellenőrökkel való közlésére. Az erdélyi részekre kinevezettek: *Dezső Miklós* szőlészeti és borászati felügyelő, (székhelye: Dicsőszentmárton) Kis-Küküllő, Nagy-Küküllő, Udvarhely, Csik és Háromszék vármegyék területére. *Gálffy János* vincellériskola igazgató (székhelye: Nagyenyed) Alsó-Fehér, Hunyad, Szeben, Fogaras és Brassó vármegyék területére. *Szemere Bálint* szőlészeti és borászati felügyelő, (székhelye: Marosvásárhely) Torda-Aranyos, Maros-Torda, Kolozs, Szolnok-Doboka és Beszterce-Naszód vármegyék, továbbá Kolozsvár és Marosvásárhely szab kir. városok területére.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Az E. G. E. küldöttsége a pénzügyminiszternél.

A földgáz monopólium tárgyában, az október 24.-i erdélyrészi gazdaértekezleten határozatba ment memorandumot — az E. G. E. képviseletében — f. hó 5.-én nyújtották át Lukács László pénzügyminiszternek: Br. Jósika Gábor e. g. e. elnök és Tokaji László titkár. Az egylet képviselői ahoz a deputációhoz csatlakoztak, amely az O. M. G. E. nevében járult a miniszter elé s melynek tagjai: Gr. Károlyi Mihály O. M. G. E. elnök, Baross János orsz. képviselő és Szilassy Zoltán titkár voltak.

Gr. Károlyi Mihály, az O. M. G. E. memorandumának átadása alkalmával rövid beszédet mondott, melyben hivatkozott a gazdatársadalomban e javaslatok nyomán támadt aggodalmakra, majd kérte a minisztert, hogy vegye bölcse megfontolás alá a magyar gazdáknak a memorandumban kifejtett kívánságait, jogos igényeit.

Br. Jósika Gábor az E. G. E. memorandumát szintén rövid ajánló szavak kíséretében nyújtotta át, hivatkozva az erdélyi hazarész birtokosságának e kérdésében érintett különösen méltánylandó érdekeire.

A miniszter lekötelező szíveséggel fogadta a küldöttséget. Örömeinek adott kifejezést, hogy alkalma van az érdekeltekkel ebben a fontos kérdésben érintkezni. Jelzi már is, hogy ő nemcsak a kérdés ipari oldalát tekinti, hanem kiválóan a mezőgazdaság érdekében is hasznosítani kívánja a földgázokat. Megfontolóra veszi a memorandumot. A legközelebbi időben tanácskozássra fogja kérni ugy az O. M. G. E., mint az E. G. E. képviselőit. Célja az, hogy minden irányban megnyugtatót teremtsen, amire kilátása is van.

Az erdélyrészi gazdaértekezlet által kiküldött szervező-bizottságot az E. G. E. elnöksége f. hó 7.-ére hívta össze, amely alkalommal a Budapesten járt küldöttség eljárásáról tett jelentés helyeslő tudásul vétetvén, elhatározta a bizottság, hogy a benyújtott memorandumot sokszorosítottván, azt pártolás végett megküldi az érdekelte erdélyrészi törvényhatóságoknak, társ-egyesületeknek és orsz. képviselőknek.

A pénzügyminiszter által e tárgyban összehívandó ankétán az erdélyi részek képviseletében való megjelenésre pedig felkérni határozta: Br. Bánffy Ernő e. g. e. elnököt és Gr. Bethlen István igazg. vál. tagot.

Az E. G. E. memorandumának szövegét a következőkben adjuk:

»Nagyméltóságú Miniszter Ur! Erdélyi hazarészünk földbirtokos gazdaközönsége sérelmesnek és károsnak találván érdekeire a Nagyméltóságod által tervbe vett petrolium, földgáz és kálisó monopóliumot, mult hónap 24.-ére e tárgyban gazdaértekezletet hívtunk össze, amely a beterjesztett törvényjavaslat tervezetben foglaltak ellen egyhangulag állást foglalt, illetve annak törvénné válása ellen tiltakozott.

Az értekezlet megállapodásai szerint:

Nem lehet jó törvény az, mely nagy értéket képviselő jogok elkobzásával kezdődik.

Azoknak az államoknak a példája, ahol ma három ásvány valamelyikének bányászata virágzik, azt mutatta, hogy kivétel nélkül ott fejlődött ez ki, ahol a bányászat mindenkinek hozzáférhetővé volt téve, s ahol az kezdetben nem így volt, csak attól az időtől dátálódik a fejlődése, mikor a monopóliumot megszüntették.

Az utóbbi években Németország tényleg hozott monopolos törvényt, Ausztria is akart, de nem azért, hogy elmaradt iparát fejlessze ezzel, hanem éppen ellenkezőleg a szociálisták kiábrándultak az állami monopóliumból.

Ipart, bányászatot csak annak szabadsága mellett lehet kifejlesztetni. Eddig még fel nem talált ásvány felkutatására, (mint a kálisó) csak úgy számíthatunk, ha az nem csak mindenkinek szabad, de az eredményes kutató még jutalomban is részesül.

Monopóliumok bérbeadása, mint ahogy ezt a javaslatok tervezik, mindig egyesek vagyonosodását jelenti a köz rovására.

A javaslat kiveszi a földtulajdonosok zsebéből a tetemes váltságdíjat, de nem a köznek akarja juttatni, hanem oda dobja annak, aki a monopóliumot az államtól bérbe fogja venni.

Nem szívesen engedjük ki ezt a pénzt az országból mert az a vállalkozó, aki indokolás szerint is, minden valószínűség mellett, idegen lesz.

A magyar közbirtokosság sokat áldozott már, ha a közérdek ezt megkívánta. Nem maradt el soha sem s most is szívesen mondana le e jogáról, ha azzal hazájának szolgálatot tehetne, de itt erre nincsen szükség, mert hiszen az lenne szolgálat, hogyha csak ez áldozat révén lehetne a három ásvány bányászata megteremtteni, ez pedig nem áll. A javaslat indokolása maga mondja, hogy ott, ahol petrolium és földgáz bányászat előfeltételei meg voltak, a földtulajdonosnak fizetett terárium nem akadályozta meg a fejlődést.

A bányatörvény szerint mind az az ásvány, mely kifejezetten nem lett szabadnak, tehát bányászjog alá tartozónak nyilvánítva, a földtartozéka. Az ált. bányatörvény 3-ik §-ának második bekezdése szerint: »A bányászjog alá tartoznak mindazon ásványok, melyek fém, kén, timsó, gálic, vagy konyhasó tartalmuk miatt használhatók, továbbá a gálicviz és földszurok, végre mindennemű kő- és barnaszén.«

Hol van itt a kőolaj, a földgáz és a kálisó?

Pedig a javaslatok indoklásában ki van mutatva, hogy benne van.

Azt mondja az indoklás, hogy úgy a petroleum, mint a földgáz nem egyéb, mint földszurok.

A mi szakértőink szerint a földgáz teljességgel nem nevezhető légnemű földszuroknak. Sőt az állam szakértői is odanyilatkoztak, hogy »kőolaj, vagy kátrány nyomokat nem sikerült találni« például a kissármási gázban.

A vegyi összetétel hasonlóságára való hivatkozás nem állja meg a kritikát.

A földgáz és petroleum csak széneg és kénegből áll, de míg az elsőnek tartalma 75 százalék, másiké körülbelül 85 százalék. A földszurokhoz viszonyítva a hasonlóság még inkább hiányzik, mert míg előbbi kettőben áleny nincsen, addig ez utóbbiban az 25 százalékig felmegy.

A kálisót az indoklás a kősó révén követeli magának és erre pláne azt mondja, hogy most is monopolium tárgya.

A sójövédéki törvények ezt mondják:

1. §. a só (chlornátrium) az országos jövédék tárgyát képezi.

2. §. Minden az ország határán belül földszint, vagy föld alatt, természetben tisztán, vagy más anyagokkal vegyesen előjövő, vagy műton termelt só kizárólag az állam tulajdona.

Hol itt a kálisó? Azt mondja az indoklás, hogy miután a más anyagokkal vegyesen előjövő só (chlornátrium) is az ország tulajdona, a sóval vegyesen előjövő más anyag is az ország tulajdona. Hogy ez a logika téves, azt magyarázni sem kell.

Hogy a törvény annak idején csak az élvezeti sóra gondolt, az kitetszik a zárjelbe tett (chlornátrium kifejezés mellett a sójövédéki törvény 4. és 5. §-ából is.

4. §. Ha valaki bármiféle üzletág mellett mellékesen konyhasót termel, tartozik azt a kincstárnak átengedni.

5. §. Az előbbeni szakaszban említett eset alól kivéttetik azon lúgsó, mely sósavas és kén-savas káli vegülettel csak csekély, mintegy 14 százalék konyhasót tartalmaz.*

Ha tehát valamely sóban a konyhasó-tartalom oly csekély, hogy azt élvezeti sóul felhasználni nem lehet, úgy arra az állam e §. szerint nem reflektál, ha pedig valamely üzemből mellékesen só-t termelnek, az is szabad, csak a termelt konyhasót kell az államnak befizetni.

A gazdaértekezlet a következő határozati javaslatot tette magáévá:

1. Az értekezlet leghatározottabban tiltakozik minden olyan törekvés ellen, amely a petroleumot, földgázt és kálisókat a földbirtokosok tulajdonjogából ki akarja szakítani.

2. Sajnálkozással látja az értekezlet, hogy ezen ásványokra nézve a pénzügyminiszter olyan törvénytervezetet nyújtott be a képviselő

házhoz, amely minden kártérítési igény elismerése nélkül akarja elvonní ezen nagyértékű ásványokat a földbirtokosoktól, teszi pedig ezt oly szokatlan módon, hogy az érdekelt szaköröknek véleményét nem kérte ki, és az érdekelteket egyáltalán meg sem hallgatta.

3. Feliratban felkérendő lesz a pénzügyminiszter arra, hogy a kérdéses monopolium törvényjavaslat félretételével, egy új általános és mindenre kiterjedő bányatörvény javaslatot terjesszen elő és annak kidolgozásánál az összes érdekelteket meghallgassa.

4. Javasoljuk továbbá, hogy addig is, míg ez meg lenne, a közsékre vonatkozó eddig fennálló törvényes intézkedéseknek kétféle mértéke azonnal megszüntetessék és a királyhágon túl érvényes törvények legyenek jövőre érvényesek az erdélyi részekben is.*

Ezen megállapodást, mint az erdélyrészi földbirtokosság kérését, van szerencsénk egyletünk nevében is Nagyméltóságodnak átnyújtani.

Kolozsvárt, 1910. november hó 5.-én.

Mély tisztelettel:

Br. Bánffy Ernő s. k.

erd. gazd. egyt. elnök,

Tokaji László s. k.

erd. gazd. egyt. titkár.

— **Gróf Bethlen Sándor** az E. G. E.

igazgatóválasztmányának régi, köztiszteltben állott tagja, marosgezsei nagybirtokos és orsz. képviselő — f. hó 8.-án Kolozsvárt hirtelen elhunyt, megapasztván ismét egygyel azok számát, akikre a gondviselés a magyar földnek magyar kézen való megtartását bizta. Mindnyájunkat, akik becstültük és szerettük őbenne a kedves, kiváló modoru, egészséges kedélyü és lelki jó embert és a munkás gazdát, váratlanul ért a nagy csapás és őszintén osztozunk a kiváló nemzetség gyászában.

A család a következő gyászjelentést adta ki:

»Bethleni gróf *Bethlen* Sándor és neje bethleni gróf *Bethlen* Mária és gyermekeik: Mária, Erzsébet, Lajos és Géza, mint fia, menyé és unokái, fivére bethleni gróf *Bethlen* Géza és neje kaáli Nagy Berta és gyermekeik, elhunyt fivérének bethleni gróf *Bethlen* Domokosnak özvegye zágoni gróf *Mikes* Sarolta és fia, elhunyt fivérének bethleni gróf *Bethlen* Jánosnak gyermekei, köji *Komáromy* Andorné, gróf *Thoroczky* Józsefine és férje a maguk, valamint számos közelebbi és távolabbi rokon nevében fájdalomtól megtört szívvel tudatják bethleni gróf *Bethlen* Sándor nagybirtokos, orszgyűlési képviselő, alsófehérvármegyei törvényhatósági bizottsági tag, egyházmegyei gondnoknak a forrón szeretett, feledhetetlen jó apa, nagyapa, testvér és rokonnak élete 61-ik évében, folyó év november hó 8-ikán rövid szenvedés után történt elhunytát. Porlandó részei folyó hó 10-ikén délután 3 órakor a kolozsvári köztemető halottas csarnokában tartandó ref. gyászszertartás után Maros-Gezsére fognak szállíttatni és folyó hó 11-én délután 1 órakor a családi sírkertben fognak örök nyugalomra helyezettetni.*

A kolozsvári temetési szertartáson az E. G. E. képviselőtársa Br. Bánffy Ernő elnök, Br. Jósika Gábor alelnök és Tokaji László titkár jelentek meg. Az elhunytat a vasuti állomásig a rokonok, barátok és tisztelők nagy sokasága kísérte ki.

— **Ordódy Lajos** Egy kiváló gazdát és szakíró-t vesztett el a magyar magyar gazdátársadalom Ordódy és alsólieszkői Ordódy Lajosban, kit most már az anyaföld takar, melyért élt és halt. 58 éves korában szőlította az Úr magához az egyszerű, de nagy tudású és mindnyájunk által szeretett férfit. A gazda-

sági pályának szentelte egész életét, melyhez már ifjúságában nagy kedvet érzett magában. Miután a gymnasyumi tanulmányait Pesten végezte, a bécsi egyetemre ment, honnan mint okleveles chemikus jött Kolozsvárra és itt elvégezve a gazdasági tanintézetet külföldi tanulmányutra ment, a nyugati államok fejlettebb gazdasági viszonyait tanulmányozni, hogy a látottakat hazájában hasznosíthassa. Később az óvári gazd. ak. chemiai tanszékén tanársegéd lett, majd atyja halála után haza ment gazdálkodni, hogy szaktudását a gyakorlatba is beplántálja. Nem sokáig gazdálkodott, mert meghívták az O. M. G. E. titkári állására, melynek később igazgatója is lett. Átvette a »Gazdasági Lapok«-at Korizmicz Lászlótól és az akkori börze tudósítóból, egy hatalmas gazdasági szaklapot nevelt nagy tudásával és szakértelmével. Alapító tagja volt az E. G. E. és O. M. G. E.-nek. Temetése nagy részvét mellett ment végbe Nagykereskenyén.

— **Kitüntetés.** Ó felséges *Losonczy* Mihály földmivelésügyi miniszteri tanácsosnak saját kérésére történt nyugdíjaztatása alkalmával a hazai lótenyésztés fejlesztése körül szerzett kiváló érdemei elismerésül a Ferencz József-rend középkeresztjét a csillaggal adományozta. A kitüntetett férfit a földmivelésügyi kormány lótenyésztési osztályának volt főnöke. Hatásköre alá tartozott az állami ménesek vezetése, a csikótelepek irányítása, egyszóval egész lótenyésztésünk irányítása. Lótenyésztésünk magas színvonala mutatja, hogy a kitüntetett és nyugalomba vonult személyében a magyar lótenyésztés nagy képzettségű munkását bírta.

— **Vegyészek orsz. kongresszusa.** A magyar vegyészek országos kongresszusán *Sigmond* Elek dr. műegyetemi tanár előadást tartott »Megoldásra váró gyakorlati feladatok a mezőgazdasági kémia terén« cím alatt. Az előadó a legközelebb megoldásra váró gyakorlati feladatok közé sorolta a talajvizsgálati módszerek gyakorlati alkalmazhatóságának tanulmányozását, a növénytermeléssel és nemesítéssel kapcsolatban a mezőgazdasági iparokban feldolgozott termények kémiai és technikai tanulmányozását, az árucikkek összetételében előforduló változások eredő okainak megismerését és a takarmányozás hiányának felismerését.

A kongresszus felkérésére *Loczy* Lajos dr. a földtani intézet igazgatója tartott előadást a *földgázokról*. Ismertette a földgázok keletkezését és találhatási módját. Különösen a nagysármási földgáz-forrással foglalkozott, a mélyhez fogható mennyiség és minőség tekintetében csak Amerikában lehet találni. Minél mélyebbre megyün, annál több és erősebb nyomású földgázra bukkanunk, úgy hogy sem a földgáz, sem a petroleumforrások kapadásától tartanunk nem kell.

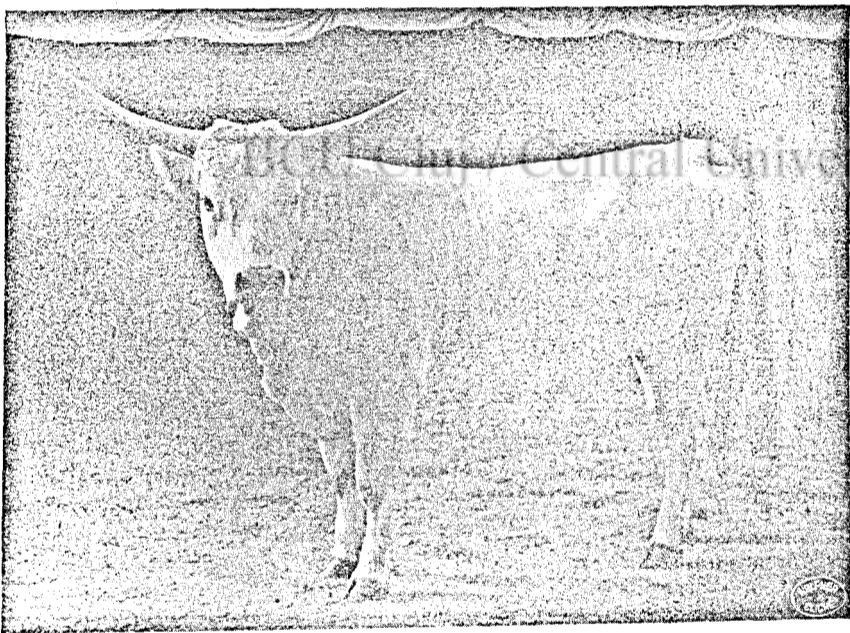
— **A ragadós száj- és körömfájás.** Mint a földmivelésügyi minisztérium hivatalos lapja jelenti a november 2-án történt megállapítás szerint Magyarország 2188 községének 21.817 udvara van száj- és körömfájással fertőzve. A mult héthez képest tehát az állapot további 664 község 4707 udvarának befertőzésével rosszabbodott. A vármegyék közül ez idő szerint *Abuj-Torda, Árva, Brassó, Győr, Liptó, Szepes, Turóc, Ugocea, Veszprém, és Zemplén* mentesek a betegségtől. Az erdélyi vármegyékben a betegség a következőképpen van elterjedve: Alsófehérvármegye 8 járás. Besztercenaszod megye 4 járás, Csikmegye 4 járás, Fogarasmegye 3 járás, Háromszékmegye 3 járás. Hunyadmegye 9 járás, Kisküküllőmegye 3 járás, Kolozsmegye 9 járás, Marostordamegye 5 járás, Nagy-küküllőmegye 5 járás Szebenmegye 6 járás, Szolnokdobokamegye 5 járás, Torda-aranyos-m. 6 járás, Udvarhelymegye 3 járás. Végül a következő törvényhatósági jogú és rendezett tanácsú városok: Kolozsvár, Marosvásárhely, Abrudbánya, Gyulafehérvár, Nagyenyed, Vizakna, Beszterce, Csikszentada, Gyergyószentmiklós, Fogaras, Déva, Szászváros, Vajdahunyad, Er-

zsébetváros, Kolozs, Karánsebes, Szászrégen, Meggyes, Segesvár, Nagyszeben, Szászsebes, Szamosujvár, Torda, Székelyudvarhely.

— **Gazdasági Tudósítók Egyesülete.** A magyar gazdasági tudósítók egyesületet alkottak, hogy eredményesebben szolgálhassák a magyar agrikulturát. Az egyesület, amely az ország gazdasági életében fontos szerepet tölt be, e hó 15-én délelőtt tíz órakor tartja legközelebbi közgyűlését a Váciutcai Ujváros háza közgyűlési termében Makfalvay Géza főispán elnöklésével. A kereskedelemügyi miniszter a közgyűlésre érkező tudósítók részére vasuti kedvezményt engedélyezett. A meghívókat és a jegyeket e hó 8-tól fogva expedálja az egyesület titkári hivatala (III, Zsigmond-utca 50 sz.), amely a közgyűlésre vonatkozó mindennemű felvilágosítással is szolgál az érdeklődőknek.

— **Tiltakozás az argentinai husbehozatal ellen.** A gazdatársadalom körében nőttön nő az elkeseredés az argentinai husbehozatalra irányuló agitáció ellen, melyet tisztán a bécsi nagyipari és kereskedői körök kezdésének tulajdonítanak. A gazdatársadalomban általános a föltógás s ez magyarázza meg azt, hogy az ország minden részében tiltakozó gyűlést tartanak. A mai napig háromszáznál több falusi testület, gazdakör és szövetkezők foglalt állást az argentinai husbehozatal s a balkáni élő állatbehozatal ellen.

— **Képiünk.** Lapunk 43. számában, a fényképész tévedése folytán Sperker Ferencnek «Hunyadi» nevű bikája helyett a »Szidor» nevű bikája közöltetett. »Hunyadi«-ról az utólagosan készített reprodukciót jelen számunkban pótlólag mutatjuk be.

Sperker Ferenc 168. sz. »Hunyadi« uévü 2 éves 1 hónapos első arany díjat nyert bikája.

— **Az amerikai kivándorlás veszedelmei.** Magyarország még mindig az első között van, ahonnan folyton nagy és tömeges a kivándorlás. Nagyon helyén volna, ha a közgazgatási hivatalok folyton figyelmeztetnék a kivándorolni akaró népet az Ellis-Islandon uralkodó felfogásról s a legujabb rendeletéről rendkívül sok visszaélés történik a gyermekeknek a rokonokhoz való kiküldése révén, ezért csak a legkivételesebb esetekben engedik meg, hogy a 16 éven aluli gyermekek bejuthassanak Amerikába, ha nem szüleikkel vagy szüleikhez mennek. Szeptemberben számos visszaküldés történt, olyan esetekben is, amikor az illető gyermekek közeli rokonai jelentkeztek értük Ellis-Islandon. Szeptember közepétől minden ilyen gyermeket visszaküldtek Európába, pedig rokonok vagy ismerősök kíséretében érkeztek Ellis-Islandra. Csupán egy 15 éves fiút bocsátottak be közülük Amerikába, miután annak igen gazdag amerikai nagybátyja 500 dollár biztosítékot tett le, hogy három hónapon belül adaptálja a fiút és hogy nem dolgoztatni, hanem taníttatni fogja. Tprémészetesen közigazgatásonk közegi. a jegyzők, a szolgabírák,

eszerint nagyon jól fogják tenni, ha egyenesen megakadályozzák a 16 éven aluliakat kiküldését amerikai rokonukhoz, mert ez az amerikai bevándorlási törvény felfogásával, leghatározottabban ellenkezik.

— **Szeszfőzői tanfolyam gazdatisztek és szeszgyár tulajdonosok részére.** A kassai m. kir. gazdasági akadémián 1911. évi január hó 5. től 20. ig szeszfőzői tanfolyam tartatik gazdatisztek és szeszgyártulajdonosok részére. Ezen tanfolyam célja: megismertetni a résztvevőkkel a szeszgyártás elméletét és a szeszgyártás terén felmerült újabb vívmányokat, az ellenőrző vizsgálatok végrehajtását és a moslék értékesítését. A tanfolyamon részt vehet minden gazdatiszt és szeszgyártulajdonos, aki legkésőbb 1910. évi december hó 25. ig a kassai m. kir. gazdasági akadémia igazgatóságánál ebbeli szándékát levélben bejelenti. A tanfolyam csakis az esetben fog megtartatni, ha legalább is tíz résztvevő jelentkezik. A jelentkezők a tanfolyam megtartása, vagy meg nem tartásáról a jelentkezési határidő leteltével azonnal értesítetnek. Tandij 50 korona. Bővebb felvilágosítással szolgál a kassai m. kir. gazdasági akadémia igazgatósága.

— **Köedénygyár Zsibón.** Zilahról írják: Özv Wesselényi Béláné báróné köedénygyárt épített Zsibón, miután rátaláltak arra az agyagra, amelyből már a rómaiak is híres edényt gyártottak. A Berlinben megejtett próbák az agyagot kitűnőnek minősítették.

— **Dohánybeváltási napok.** A m. kir. dohányjövédéki központi igazgatóság most tette közzé az 1910/11. évi dohánybeváltási napok jegyzékét. Eszerint Aradon január 2-től február 28-ig, Nagybecskerekén január 2-től

hogy Franciaország vadbehozatala az elmúlt évben ismét jelentékenyen emelkedett. Számos hazai cég lépett összeköttetésbe párisi cégekkel és az export meg is indult. De egyes hazai cégek csak utánvét mellett akarták szállítani, sőt mások a vételár előzetes beküldését kívánták. Ezeket a feltételeket a párisi cégek már azért sem fogadhatták el, mert az utánvételes áruküldés szaporítja a költséget és késlelteti a szállítást. Egyes erdőbirtokosok még azt is követelték, hogy a csomagolást a párisi vevő végeztesse a maga embereivel itt Magyarországon és még kosarakat is küldjön. A hazai kereskedőknek az a kikötése, hogy csak utánvét mellett akarnak szállítani, némiképpen jogosult, mert egyik-másik külföldi, köztük párisi cég, az első rendelésnél minden levonás nélkül fizette ki a kialakított vételárt, de a második, harmadik esetben kifogásolta az árat s levont a kialakított vételárból. Tudunk eseteket, hogy egy-egy hazai kereskedő több ezer koronát vesztett külföldi összeköttetés révén, ami pedig éppen nem alkalmas arra, hogy az exportért valami nagyon lelkesedjék.

— **Állami szőlővesszők és szőlőoltványok eladása.** Az állami szőlőtelepeken termelt szőlővesszőkről és szőlőoltványokról kiadott hirdetés a E. G. E. titkári hivatalánál 5 filléres postai értékjegy beküldése ellenében, míg a készlet tart, portómentesen kapható. A földművelésügyi minisztérium kiadásában megjelenő hirdetés magában foglalja az összes tudnivalókat, ugymint eladási árak, szőlővesszőfajták, vételajánlatok és azok teljesítése, szétküldés és az általános rendelkezéseket. Függelékébe a szőlészeti és brászati felügyelői kerületek beosztása van befügglalva

A LAPFELÜGYELŐ BIZOTTSÁG FELÜGYELETE MELLETT
FELELOS SZERKESZTŐ ES KIADÓ:

TOKAJI LÁSZLÓ.

A LAP AZ ERD. GAZD. EGYLET TULAJDONA

— A MAGYAR —
JELZÁLOG HITELBANK

KOLOZSVÁRI KÉPVISELŐSÉGE

— (Jókai-u. 2. sz. I. emelet.) —

FÖLDBIRTOKRA

és a nagyobb városokban fekvő

H Á Z A K R A

15 évtől 65 évig terjedő törlesztéssel

LEGOLCSÓBB KÖLCSÖNÖKET nyújt.

A jelzálogul felajánlott erdélyrészi ingatlanok értékére és a megszávozandó kölcsön összegére nézve

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET
bizalmi férfiai adnak véleményt.

A KÉPVISELŐSÉG elfogad

TAKARÉK-BETÉTEKET

és előnyösen kamatoztat.

2001

Telefonszám 27.

OBERDING ANTAL

vizvezeték és csatornázási vállalata

Kolozsvárt, Bástya-utca 4. szám. (Óvár.)

Telefon-szám: 625.

Készít fürdőszobákat, closetteket, mosdó-asztalokat, új házi vezeték berendezéseket. — Továbbá készít vidéken vizvezetékot szivattyú állomással vagy forrás foglalással. — Elvállal jutányos árban évi jókarban tartásokat és minden e szakmába vágó javításokat pontosan és a legújanyosabban.

Legnagyobb választék és legjutányosabb árban kapható.

Divatos férfi ingek, alsó-nadrágok, gallérok, kézelők és finom angol és francia zsebkendők.

Női len és chiffon ingek, bugyigók, szoknyák, háló ingek és kabátok.

Férj és leányka fehérnemű minden nagyságban és minőségben állandó raktár.

Sárga Kristóf

utóda

fehérnemű, vászon és szőnyeg nagy raktara

Kolozsvártt, Deák Ferencz-u. 3. 2005

Telefon-szám 567. Telefon-szám 567.

Matrac, paplan, pokróc, vala mint mindenféle ágyhuzat szak-szerűen készítve, olesó árban található. — Minden fajtájú és nagyságu szalon, ebédlo és futó-szőnyeg, gyapju és csipkefüg-gönyök.

Amerikai önműködő ablak-rolletták egyedüli főraktár.

ERDÉLYI BANK és TAKARÉKPÉNZTÁR R.-T.

Kolozsvár, Mátyás kir.-tér 32.

M. kir. szabadalm. osztályosjegyek föelárnsító helye.

A bank elfogad betéteket takarékpénztári könyvekre, folyószámlákra s azokat felmondás nélkül visszafizeti.

Leszámitól, váltókat, utalványokat, járadékokat, checkeket, kisorsolt értékeket stb. stb.

Értékpapirokat, idegen pénznemeket elad és vásárol.

Előleget ad értékpapirokra, folyószámlán és előre meghatározott időre.

Díjmentesen bevált szelvényeket és elvállalja a sorsjegyek revízióját.

Kibocsát utalványokat, checkeket, hitelleveleket bármely külföldi piacra.

Rendelkezésre tart felek saját zárai alatt tűz- és betörésmentes pánccszekrényeket. (Safe Deposits.)

2017 Üzleti órák:
d. e. fél 9-től fél 1-ig, d. u. 3-tól 5-ig.

Értesítő!

Az élelmezési raktárnak szükségletére f. év november hó 24-én kereskedelmi szokás szerint vásárolunk:

A katonai élelmező raktár	A cikkek	Méter mázsa	Előállítás a katonai élelmező raktárnak helybeli tőrába			
			Decemberben	Januárban	Februárban	Márciusban
			1010	1911		
Nagyszeben	rozs	4980	1780	1600	1600	—
	zab	5600	1400	1400	1400	1400
	alomszalma	9062	4000	1862	1600	1600
	ágyszalma	715	400	—	315	—
Kolozsvár	rozs	2080	1800	280	—	—

A közelebbi feltételek a nagyszebeni katonai élelmezési raktárnál lévő szokmányfüzetben, mely ingyen kapható, van foglalva.

Nagyszeben, 1910 november hó 5-én.

2510

Cs. és kir. 12. hadtest hadbiztossága.

1911 év január 1-ei

belépésre keresek egy olyan nőtlen botos' ispánt, aki érti a román nyelvet és van néhány évi tapasztalata egy nagyobb gazdaságba.

Cim:
Petri Zsigmond,
Marosvásárhelyt.

2508

Védjük gyümölcsfainkat nyulrágás ellen.

A közeledő tlii évszak alkalmából ajánljuk **gyümölcsfavédő burkolatainkat**, melyek horgonyozott sodronyba sűrűn szövött erős nádszálakból készülnek, könnyen feltehetőek, ismét levehetőek, **évekig eltartanak és a nyulrágás ellen teljes védelmet biztosítanak.** Az ár nagyság szerint (0.33 m. széles, 1 m. vagy 1.20 m. magas) darabonként 10 és 12 fillér. Együttal felhívjuk a közönség figyelmét **hámozott és hámozatlan nádból készült menyegzők** (stuccatur) nádszöveinkre, ugymint válogatott és hámozott nádból készült komlószárlító keretekhez való különleges nádszöveinkre. Bővebb felvilágosítással, kívánatra készséggel szolgálunk, megrendeléseket pontosan teljesítünk.

Első erdélyi nádszöveggyár
Mesőkapus, Torda-Aranyos vm.

2509

DUNKY FIVÉREK

CS. ÉS. KIR. UDVARI FÉNYKÉPÉSZEK

ajánlják a mai kor igényeinek megfelelően berendezett műtermüket a nagyérdemű közönség becses figyelmébe.

Műtermeik vannak:

Kolozsvár, Miskolc,
Mátyás király-tér 10. Városház-tár 20.

Dés, S.-A.-Ujhely,
Felsősetatér. Fótér 9.

1729 **Sárospatak,**
Kossuth Lajos-u. 70.

Szivattyúk és Mérlegek

2050

különleges gyár

Garvenswerke,

Wien, II., Handelsquai No. 130.
Miniaraktár: I., Schwarzenbergstrasse 6.

RÖCK ISTVÁN gépgyára

BUDAPEST, I., Budafoki-út.

Gyártmányok:

Álló és fekvő gőzgépek bármily nagyságban.

Langen & Wolf rendszerű gázgenerátorok és gázgépek szívó-, világító- és kohó-gázüzem számára.

Lokomobilok, szabad. Bánó-féle és más rendszerű gőzkazánok különböző nagyságban és rendszerben.

Szivattyúk Worthington és egyéb rendszerek szerint.

Hűtőtelepek és jéggyárak.

Gépberendezések malmok, téglagyárak, olajgyárak és kékfestő-gyárak részére.

Hydraulikus sajtók különböző nagyságban.

Borsajtók és szőlőzúzók.

2010

A kolozsvári Vöröskereszt-Egylet kórháza.

Erzsébet-Mária kórház és Szanatorium Kolozsvártt, Magyar-utca 35. szám.
Igazgatóság ugyanott.

Ez a Szanatorium európai nivón áll. Az ellátás kitünő. A beteg, mintha családi körben lenne a kiváló humanista dr. Brant József miniszteri tanácsos, ny. egyetemi tanár körültekintő vezetése mellett.

Az intézetbe felvétetik minden rangu és felekezeti gyógyítható beteg, kivéve hevény, fertőző és elmekórós bántalommal szenvedőket.

A napi ápolási díjak mérsékeltek, nem drágábbak a klinikák vagy kórházak külön árainál. Az ápolási díjban foglaltatnak: elsőrendű, naponta ötszöri étkezés, ápolás, egyszerűbb gyógy és kötszerek, fehér és ágyneműk, fűtés, világítás, valamint az intézeti orvos látogatása naponta egyszer vagy kétszer. Minden beteg tetszése szerint választhat kezelő orvost, kinek kölcsönösen megállapított tiszteletdíját külön fizeti, valamint az Intézeti orvosnak a rendszeren kívül kívánt látogatásait.

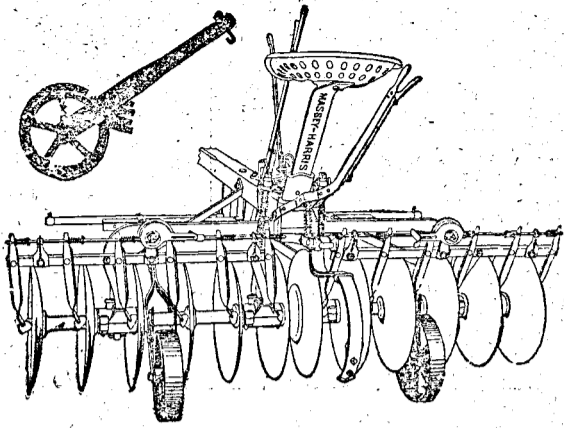
Ha műtét kívánatos, akkor annak díja előre fizetendő. Korlátolt anyagi viszonyok közt levő betegek, a műtét díj fizetése alól fel is menthetőek, de ilyen esetben műtétet csak az intézet orvosszemélyzete végez.

Azon első és másodosztályos betegek, kik az intézetben 1/2 hónappal hosszabban tartozkodnak, ápolási díj mérséklésre tarthatnak igényt, ugyszintén kisebb javadalmazásu tisztviselők, valamint katonatisztek özvegyei és árvái.

Az intézetnek van **testgyógyászati és nyáron át vizgyógyászati** osztálya is. Testgyógyászati díjak: egy óra 2 korona, egy hóra 50 korona. Vizgyógyászati díj hetenkint 15 korona.

2464

Massey-Harris Co. R. T. Fűkaszaló, aratógép és földmivelő eszközök gyára.

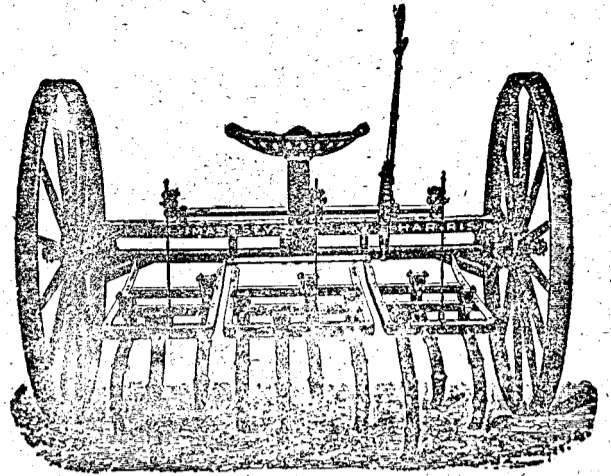
Tárczás-borona.

Toronto
Észak Amerika.

A világ legjobb gyártmányai.

Arjegyzéket kívánatra ingyen küld a

Massey-Harris Co. részvénytársaság

Cultivátor.

BUDAPEST, Alkotmány-utca 23. sz.

2379

Erdély Legnagyobb Drogeriája!

Főraktár mindennemű bel- és külföldi gyógyszer különlegességekből, kötszerek és betegápolási eszközök

ÁLLATGYÓGYÁSZATI CIKKEK

LITTKE LŐRINCZ

(ezelőtt Burger.)

Gyógyáru-vegyszer-, pipere és illatszer üzlete Kolozsvár, Mátyás király-tér 32. sz. Telefon 250.

HÁZIASSZONYOK FIGYELMÉBE!

Házilag készítenő igen jó LIKÖRÖK és RUMOK előállítására kitűnő FRANCIA AROMAKAT hozok forgalomba, melyeket 1 liter Likör vagy Rum készítéséhez bármely aromába 60 fillérért üvegekben árusítok.

Készítése gyors, olcsó és tiszta:

A következő aromákban:

Allasch	Barack	Cognac	Császárkörte	Megy	Rózsza
Anisette	Benedictiner	Curacao	Kávé (Mocca)	Narancs	Rum
Ananas	Cacao	Chatreuse	Kömény	Punch	Seprő
			Maraschjónó	Pfefferüma	Szilviorium
					Törköly
					Vanília

Naponta 2-szer postai szétküldés!

Yes amerikai porcelán puder

5 korona helyett csak 4 korona, kisebb doboz 2 korona 50 fillér.

Háztartási cikkek!

Gazdasági cikkek!

VEGYEN! VEGYEN!

Konverzionális Jelzalog-Sorsjegyet!

E sorsjegyek mindenikét kihúzzák a törlesztési húzáson és a nyeremény húzásokon az a sorsjegy is tovább játszik, melyre előzőleg egy vagy több nyeremény már esett. E sorsjegyek 70 éven át játszanak és kaucióképen is letéhetőek. Legnagyobb főnyereménye:

egy millió korona.

Húzások: minden év február 25-én, ápril 25-én, június 25-én, augusztus 25-én, október 25-én és december 27-én.

Részletre:

egy darab 15 havi részletfizetésnél havi 10 korona
egy darab 17 havi részletfizetésnél havi 9 korona
egy darab 20 havi részletfizetésnél havi 8 korona
egy darab 23 havi részletfizetésnél havi 7 korona
egy darab 28 havi részletfizetésnél havi 6 korona
vagy letétre 20 K foglaló befizetése után legolcsóbb kamatra.

A nyeremények azonnal a vevőt illetik.

Kapható a
Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank részvénytársaságnál
Mátyás király-tér 7 szám alatt.

Őszi trágyázás!

2459
Valódi Stern-Marka védjegyű

Th massalak

a legjobb és legolcsóbb foszforsavas műtrágya!

Csak akkor valódi, ha ilyen zsákban van és eredeti olomzár van rajta.

Minden zsák tartalomjelzéssel van ellátva.

Óvakodjunk a hamisításoktól!

Kalmár Vilmos a Thomasphosphatfabriken, Berlin vezérképviselője Budapest, VI. Andrássy út 49.

A „Nagyszebeni Földhitelintézet”-től

10-50 éves lejáratu

olcsó ingatlan jelzalog-kölcsönöket, szerzek konvertálok más intézeti terheket, rendbeszedem egyuttal az elhanyagolt telekkönyvi birtok és teherállapotot, kagyors és költséget kiméltó eljárással.

A „Nagyszebeni Földhitelintézet”-től

adó- és egyéb levonásmentes, óvadékképes, különösen katonai óvadéku alkalmas, a földszéken is jegyzett 50 év alatt kisorsoandó

4 1/2 %-ot tisztán jövedelmező zálogleveleket.

A szelvények költségmentesen az intézetnél Nagyszebenben és a „Kolozsvári Kereskedelm. Banknál” ki-fizettetnek

A legmegbízhatóbban közvetitem:

magán- és bérlházak, birtokok és bérletek, erdők, bányák és ezek termékeiuck adás-vételi ügyeleit.

Telefon: 859. sz.

Erdélyi erdő-, faanyag- és bányaugynökség
GOMBOS BENO Kolozsvár, Ferenc József-ut 7.

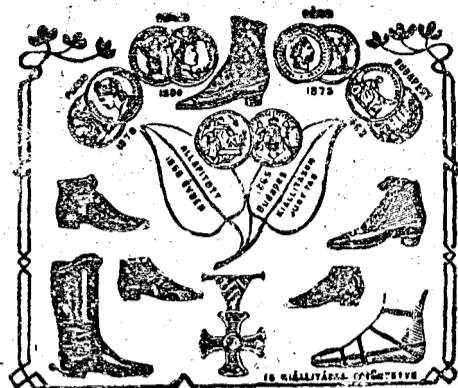
A „Nagyszebeni Földhitelintézet” kizárólagos ügynöksége

MATUTSEK JÓZSEF

KOLOZSVÁRT, Szentegyház-utca 3.

Ajánlja általánosan elismert saját műhelyében készült

FÉRFI ÉS NŐI CIPŐ RAKTÁRÁT.

2019

Vidéki megrendelések mérték után de legbiztosabban egy hasznaít, a lábra találó cipő beküldésével a egjo bb anyagból és divat szerint lehetőleg gyorsan teljesítenek.

CLAYTON & SHUTTLEWORTH
Budapest, Váci-körút 68,
által a legjutányosabb árak mellett ajánlataink

Locomobil és gőzcséplőgépek,
szalmakazalozók, járgány-cséplőgépek, löhere-cséplők, tisztító-rosták, konkolyozók, kaszáló- és aratógépek, szénagyűjtők, boronák, sorvetőgépek, Planet Jr. kapálók, szecskavágók, répvágók, kukorica-morzsázók, darálóok, őrlőmalmok, egytemes acél-ekék, 2- és 3-vasú ekék és minden egyéb gazdasági gépek.

Szőlőkötőző-fonál

Jobb és olcsóbb mint a raffia.

ZSÁK és PONYVA

a legjobb minőségben és legjutányosabban a

Fischer-féle

szőlő és ponyvagyárban Budapest Nádor-utca 31-33 sz. szerezhető be. A Fischer-féle szőlő impregnált szavatolt tisztó lenből készült vízhatlan ponyvák nagy strapát mellett is eltartanak 10-12 évig. A 28 év óta fennálló Fischer-féle zsák- és ponyvagyár az ország legjelentékenyebb uradalmainak és vizionteladójának szállítója.

Pontos, szolid kiszolgálás. **Penyvakölcsonzó intézet.** Tessék ajánlatot kérni!

2260

Kwizda-féle

RESTITUTIONS-FLUID

mosóvíz lovak számára.

Szövédjegy, címke és csomagolás védve.

Egész üveg ára K 2.80.

Több mint 40 év óta használatban az udvari és versenyló-istállóknak, elő- és utóerősítésre nagyobb strapák után, inak merevségénél stb., idomításnál kiváló munkára képesíti a lovakat

1900. párisi világkiállítás Grand Prix.

Kwizda-féle

Blister,

szürke, erős bedörzsölés, 1 tégely K 2.—

Póktinctura,

lovak számára, 1 üveg K 3.—

Patakenőcs,

merev és törődött paták megvédésére, 1 szelece à 400 gr. K 2.50.

Pataragasz,

mesterséges pataszarv, 1 rudacs K 1.60

Var-keuőcs

lovak- és szarvasmarhák-nak K 2.—

Szétosztató-kenőcs.

Mirigy- és tőgy-kenőcs. Egy tégely 2.—

Kwizda-féle

Hashajtó pilulák,

lovak számára (Physie) 1 bádogszelece K 4.—

Kólika-pilulák,

lovak és szarvasmarhák számára, 1 szelece K 3.20, 1 karton K 1.20.

Giliszta-pilulák,

lovak számára, 1 bádogszelece K 3.20, 1 karton K 1.20.

Kresolin-kenőcs,

patakonzerváló szer, 1 szelece à 1/2 kilo K 2.20.

Mosószippan

háziállatoknak. Egy darab —.80.

Nyereg szappan

a nyereg és szerszám tisztítására 1 doboz 2.—

Főraktár: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerháza, Budapest, VI. Király-u. 12. és Andrássy-út 26

KWIZDA-féle

korneuburgi marhapor

Étrendi szer lovak, szarvasmarhák és juhok részére. — 50 év óta a legtöbb istállóban használatban étvágytalanság, rossz emésztésnél, a tej javítására s a tejelés fokozására.

1 doboz ára 1 korona 40 fillér.

1/2 doboz 70 fillér.

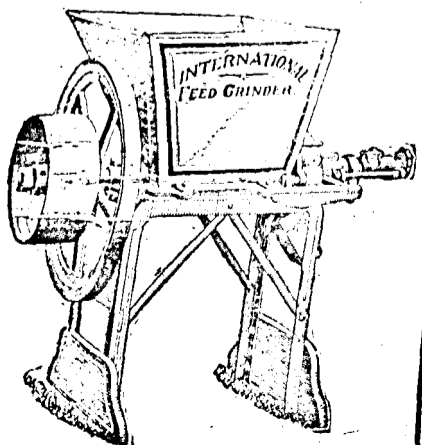
Mc Cormick

„International“ egyetemes darálógépe

a legjobb csővestengeri darálógép, a mellett mindennemű szemes takarmány darálására kitűnően megfelel.

Munkaképessége csekély erőszükséglet mellett igen nagy.

Szabadalmazott ki- és berakókészüléke folytán a daráló-tárcsák tartóssága sokkal nagyobb, mint bármely más gyártmányú darálógépe.

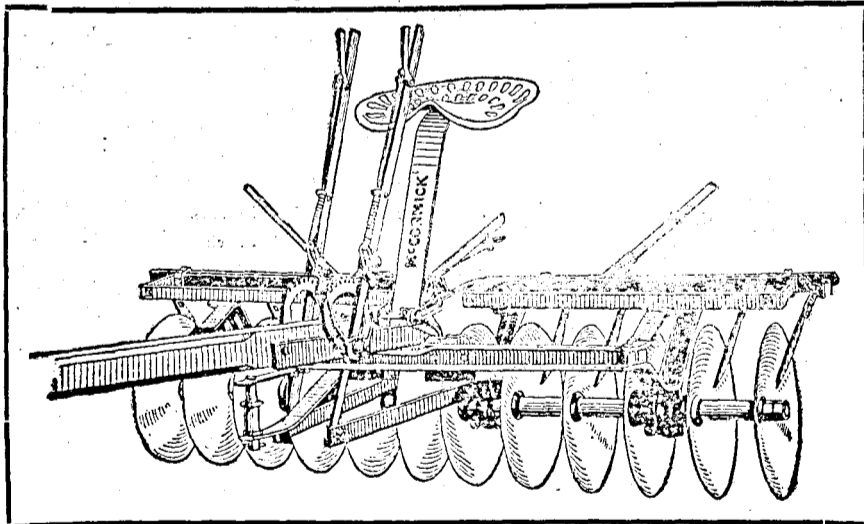

Mc Cormick

Harvesting Machine Company

Igazgatóság és főraktár:

Budapest, Alkotmány-u. 12. sz.

Mc Cormick

„Bumper Type“ tárcsásboronák

egyenletes munkájuk, könnyű vontatásuk, legerősebb szerkezetük és legkiválóbb anyaguk révén, a legkedveltebbek és legelterjedtebbek.

A tarlóhántásra és a tavaszi szántásra a legújabb szabadalmazott és az erdélyi talajviszonyoknak teljesen megfelelő **Mc Cormick tárcsásboronát** kérjük stírgósen megrendelni, mert készletünk rohamosan fogy.

Különlegesség: a 16 tányéros tárcsásborona 16 vagy 20 ang. hüvelyk méretben; munkaszélessége 240 centiméter.

Összes árjegyzékeinket kívánatra díjmentesen küldjük.

I. H. C. Benzinmotorok

2—25 eff. lóerővel stabil felállításra, lokomobilok és magánjáró benzinlokomobilok mint takarmánykészítő, vízszivattyuzó és oséplőmotorok rohamosan terjednek, mert üzemük a legegyszerűbb, legbiztosabb és legolcsóbb.

Gazdasági célokra csakis az eredeti I. H. C. Benzinmotor felel meg, mert kezelését az egyszerű béres is elsajátíthatja.

Teljes modern takarmánykamra-berendezéseket a legjutányosabban árban szállítunk és azokat díjmentesen tervezzük.

